

НЯХАЙ ЖЫВЕ І МАЯ!

ПРАДЗІМЫ

№ 33—34
(818—819)
Кольца
1983 г.
Ціна
2 кал.

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАЯ СЕКЦЫІ САВЕЦКАГА КАМІТЭТА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СВЯЗЭХ З СУАЧЫНІКАМІ ЗА РУБЕЖОМ

ПОСТУП ВЯСНЫ

Вясновы дзень, Першае Мая. Лопаюцца пупышкі таполяў і бяроз, прабіваюцца пашчотныя парасткі травы... І над зелянеючым светам расцвітаюць у гэты дзень чырвоныя сцягі. Мільёны працоўных выходзяць на вуліцы гарадоў, каб яшчэ і яшчэ раз прадэманстраваць адзінства радоў рабочага класа, братнюю салідарнасць у барацьбе за мір, дэмакратыю і сацыялізм. Набатам гучаць над планетай словы Заклікаў ЦК Камуністычнай партыі Савецкага Саюза:

— Няхай жыве рабочы клас усяго свету, які вядзе мужнюю барацьбу за інтарэсы ўсіх працоўных, за сацыялістычную перабудову грамадства!

— Народы свету! Змагайцеся за поўную і канчатковую ліквідацыю сістэмы каланіяльнага рабства, супраць усіх форм імперыялістычнай залежнасці!

Радасныя многалюдныя калоны запоўняць у дзень Першамай залітыя веснавым сонцам вуліцы беларускіх гарадоў. Салігорскія шахцёры і полацкія нафтавікі, жодзінскія аўтамабілебудаўнікі і гродзенскія ткачы, мінскія трактаразаводцы і бярозаўскія энергетыкі з гордасцю пранясуць свае святочныя транспаранты і плакаты, якія раскажваюць аб іх поспехах і перамогах. Рукамі гэтых людзей зменен пейзаж беларускай зямлі. Металічныя вежы высакавольтных электраліній, лес заводскіх і фабрычных комінаў, будаўнічыя краны, чыгуначныя саставы з машынамі і станкамі, мора збжыны на асушанай дрыгве — так выглядае зараз наша рэспубліка.

І над урачыстым шэсцем яшчэ раз прагучаць святочныя Заклікі:

— Слава калектывам і ўдарнікам камуністычнай працы, перадавікам і наватарам вытворчасці!

— Няхай жыве і мацее непорушнае адзінства і брацкая дружба народаў СССР!

Працоўныя ўсяго свету з радасцю адзначаюць, што час, які прайшоў пасля мінулага Першамай, багаты новымі перамогамі сіл міру і дэмакратыі. Распадаецца сусветная сістэма каланіялізму. Народы Азіі, Афрыкі і Лацінскай Амерыкі бяруць свой лёс ва ўласныя рукі. Дзякуючы намаганням Савецкага Саюза чалавецтва ўсё больш і больш адступае ад грані вайны. Маскоўскі дагавор аб забароне выпрабаванняў ядзернай зброі ў трох сферах з'явіўся буйнейшай падзеяй міжнароднага жыцця, а зараз чалавецтва зноў вітае рашэнні ўрадаў СССР і ЗША аб скарачэнні вытворчасці расшчэпляючыхся матэрыялаў для ваенных мэт.

«Менш плутона — больш надзей, — пішуць замежныя аглядальнікі. — Хіба не ўражае фраза з заявы М. С. Хрушчова, дзе гаворыцца аб выкарыстанні для апрашэння марской вады атама, які здымае ваенную форму! І калі марская вада будзе не такой салёнай на смак, то адначасова атамная эпоха пазбавіцца свайго горкага смаку».

Савецкі народ ўмацоўвае дружбу з народамі ўсіх краін, і ў гэтай ганаровай справе нам дапамагаюць многія суачыннікі за рубяжом. Яны прапагандуюць поспехі нашай краіны, распаўсюджаюць савецкую літаратуру, выкрываюць нацыяналістычных адшчэпенцаў, раскажваюць праўду аб магутнай і міралюбнай Краіне Саветаў. Сёння мы віншваем усіх нашых зарубезных сяброў са светлым святам Першамай і жадаем ім вялікіх поспехаў у барацьбе за мір і брацтва працоўных.

Tikhon Y. Kiselyov was born in 1917, the year of the Revolution, to a Byelorussian peasant family. A teacher and long-time secondary school principal, he entered Party work after the Second World War. He was elected First Secretary of the Brest Regional Party Committee and later became Secretary of the Central Committee of the Byelorussian Communist Party. He is a deputy to both the Byelorussian Supreme Soviet and to the USSR Supreme Soviet. The former body appointed him Chairman of the Byelorussian Council of Ministers in 1959.

BY TIKHON KISELYOV

CHAIRMAN, BYELORUSSIAN COUNCIL OF MINISTERS

THE SOVIET UNION is so large that it could contain a hundred-odd countries the size of Byelorussia. The republic's 80,134 square miles are less than one per cent of the total area of the USSR. What this shows, however, is not how small Byelorussia is but how large the USSR is. As a matter of fact, Byelorussia, with a population of 8,400,000, is larger than 25 of the 36 European countries and as large as Britain, the Federal Republic of Germany or Yugoslavia. It lies between the Dnieper and Western Dvina rivers, stretching to the upper reaches of the Niemen and Bug.

The Byelorussians have an ancient history. Centuries ago present-day Byelorussia, and all of the East European plain of which it is part, was populated by the Eastern Slavic tribes, the common ancestors of the Russians, Ukrainians and Byelorussians.

For centuries war appeared to be my country's destiny. The Mongolo-Tatar hordes, somewhat decimated by Russian resistance, swept across our land. We were invaded once by the troops of Charles XII of Sweden and twice by the multinational forces of Napoleon. Incidentally, it was in Byelo-

ruссия, at the walls of the town of Borisov, that Napoleon's armies were routed completely. And all of my republic was one huge battlefield in both world wars.

However, neither devastating war nor temporary alien rule could destroy the Byelorussians as a nation. They were able to preserve their national identity

and their land.

In the early years of this century Byelorussia reflected benighted poverty. Old Russia's production per capita was among the world's lowest, but Byelorussia's was one-fifth of that.

The peasant knew only the wooden plow, the wicker basket and the flail. The 3,000 landlords owned 1.5 times as much land as the 650,000 peasant households. The people had no voice in the government. All of Byelorussia's "statehood" was limited to one of the Russian emperor's many titles—"czar of White Russia." By imperial edict the teaching of the Byelorussian language in the schools was forbidden. Our people suffered the triple yoke of political, economic and national discrimination.

One may ask: Why rake up old history? But all this is

recent, still very much alive in the memory of people who are now retiring on pension. They had to drink from that bitter cup.

The 1917 October Revolution proclaimed the right of every nation to statehood. On January 1, 1919, the Provisional Workers' and Peasants' Government announced the founding of the Byelorussian Soviet Socialist Republic. Exactly one month later the elected First All-Byelorussian Congress of Soviets confirmed the birth of the new republic by law and adopted its first constitution. It also voted for immediate political and fraternal relations with the neighboring Russian Federation.

Thus young Byelorussia was one of the founding republics of the Union of Soviet Socialist Republics. The Union was mandatory for reasons of economics and defense. Allied

56 deputies—31 in the Soviet of the Union and 25 in the Soviet of Nationalities. The Constitution of the USSR requires that each republic be represented by a vice president of the Presidium of the USSR Supreme Soviet. In my capacity as chairman of the Republic's Council of Ministers I am also a member of the federal government. There are Byelorussian deputies on all the committees of the USSR Supreme Soviet.

The republic exercises every sovereign right on its own territory. It adopts its own laws and maintains its own judiciary, which functions according to its own criminal code. Its territory is inviolable and cannot be altered without its consent. It has its own flag, national anthem and coat of arms. It may establish its own relations with foreign states. At its own discretion it may

withdraw from the Union. The highest organ of state power in the republic is the Supreme Soviet, elected for a term of four years by secret ballot on the basis of universal, direct and equal suffrage. Presently it has 421 deputies. Nearly half of the legislators (195) are people who work full-time at factories and on farms. The other deputies are engineers, writers, actors and public figures. All the nationalities in the republic—Byelorussians, Russians, Ukrainians, Jews, Poles and many others—are represented. There are 151 women deputies.

The highest executive body is the Council of Ministers, appointed by the Supreme Soviet in regular session. The Council directs the activities of the various ministries and departments, the republic's State Planning Committee and Eco-

nomical Council. It also drafts the republic's economic plan and budget, and administers both after they are approved by the Supreme Soviet. It is this body that may establish relations with other states and that guides Byelorussia's delegation to the UN.

The fact that the republic was one of the original UN member-states reflects the contribution it made as a sovereign state to defeating fascism. Byelorussia lost more than a fifth of its population—more than two million people. Even today, 18 years after the end of the war, its population is still below the prewar figure. In material losses more than half the republic's prewar wealth was destroyed.

With the assistance of its sister republics Byelorussia's economy has been rebuilt. Before the Revolution Byelorussia sold only flax, hemp, bristles and tar on the world market; now it exports tractors, large dump trucks, metal-cutting machine tools and combine harvesters to 63 countries. The old countryside, with its poverty, hunger and brutishness has been replaced by today's big state and collective farm villages with all the comforts of modern civilization.

Byelorussia's alliance with the fraternal republics facilitated the development of its national culture. Before the Revolution four out of every five of my compatriots could not even sign their names. Today Byelorussia is completely literate. Formerly we had no institutions of higher learning; now Byelorussia has more students than many of the leading Western countries. It has its own Academy of Sciences, its own nuclear reactor, its own research institutes. As Byelorussia has changed, so have its people. They eat and dress better and they live longer. The average life span has increased from 32 to 70 years.

SOVEREIGN REPUBLIC

with each other, and cooperating, the republics could build a stable economy. Fighting alone they could not possibly beat off the combined assault of the imperialist countries, which still hoped to overthrow Soviet power in Byelorussia and elsewhere. The common political foundation of the Union was the Soviet.

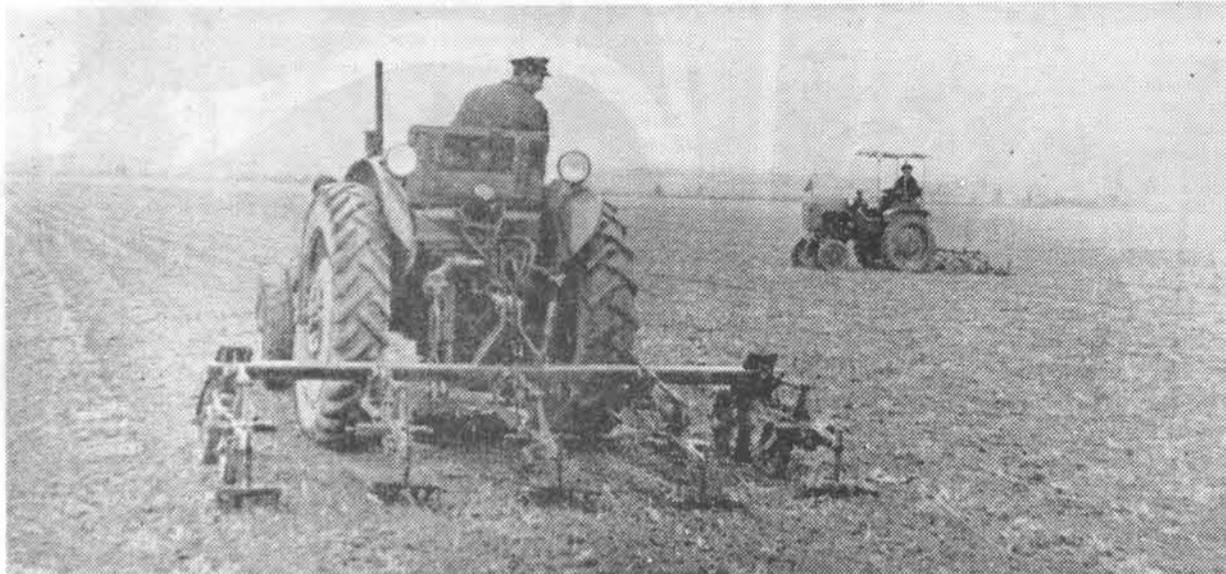
The Union of Soviet Socialist Republics was founded in December 1922. That alliance, time has demonstrated, consolidated our republic's statehood and its economic and cultural development. Friendship of the Soviet peoples helped them all move ahead toward their common goal, socialism.

As an equal member of the Union, Byelorussia has a voice in both its domestic and foreign policy. In the USSR Supreme Soviet, the highest organ of state power, it has

withdraw from the Union.

The highest organ of state power in the republic is the Supreme Soviet, elected for a term of four years by secret ballot on the basis of universal, direct and equal suffrage. Presently it has 421 deputies. Nearly half of the legislators (195) are people who work full-time at factories and on farms. The other deputies are engineers, writers, actors and public figures. All the nationalities in the republic—Byelorussians, Russians, Ukrainians, Jews, Poles and many others—are represented. There are 151 women deputies.

The highest executive body is the Council of Ministers, appointed by the Supreme Soviet in regular session. The Council directs the activities of the various ministries and departments, the republic's State Planning Committee and Eco-

Цэнтральнае статыстычнае ўпраўленне пры Саўеце Міністраў СССР паведаміла аб датэрміновым выкананні дзяржаўнага плана прамысловасцю СССР у I квартале 1964 года.

Прырост аб'ёму прамысловай вытворчасці ў параўнанні з адпаведным перыядам мінулага года склаў каля 8 працэнтаў. Пры гэтым прадукцыя хімічнай прамысловасці павялічылася на 15 працэнтаў, выпрацоўка электраэнергіі—на 12 працэнтаў, прадукцыя машынабудавання і металаапрацоўкі—на 11 працэнтаў.

Выпуск тавараў народнага ўжытку павялічыўся: баваўняных, шарсцяных, ільняных і шаўковых тканін на 84 мільёны квадратных метраў, тэлевізараў—на 121 тысячу штук, пральных машын—на 149 тысяч штук, халадзільнікаў—на 40 тысяч штук, мэблі—на 39 мільёнаў рублёў, рыбы—на 162 тысячы тон, кандытарскіх вырабаў—на 50 тысяч тон, кансерваў—на 115 мільёнаў бляшанак.

Калектыў Ізалацыйнага ўчастка завода «Мазыркабель» паспяхова справіўся з выпускам першай доследнай партыі вы-

саякаснага кабеля. Для патрэб сельскай сувязі яго будзе сёлета выраблена звыш 60 тысяч кіламетраў. Паспяхова выконваюць мазырскія кабельшчыкі заказы будоўляў вялікай хіміі. Датэрмінова адгружан кабель для Другога Салігорскага калійнага камбіната, а таксама хімічным прадпрыемствам Азербайджана і Прыбалтыкі.

«Україна-2»—так назван новы грузавы дзвухсекцыйны цяплавоз «2ТЭ-40». Яго выпусціў Харкаўскі завод транспартнага машынабудавання імя Малышава. Магутнасць гэтага лакаматыва—шэсць тысяч конскіх сіл. Скорасць—100—120 кіламетраў у гадзіну.

Выдатны падарунак Першамаю падрыхтаваў калектыў Полацкага нафтапрацоўнага завода. Прадпрыемства завяршыла выкананне чатырохмесячнай праграмы па выпуску прадукцыі.

Комплекс машын для дастаўкі мінеральных угнаенняў на палі і ўнясення іх ў глебу ствараецца прамысловасцю Падмаскоўя. Мыцішчынскія машы-

набудоўнікамі ўжо выраблены доследныя ўзоры самаразгружаючыхся прычэпаў да самых магутных трактараў «Кіравец». У гэтым годзе будзе выпушчана першая партыя такіх прычэпаў. За адзін рэйс кожны з іх зможа даставіць на палі 20 тон угнаенняў. Канструктары прадпрыемства спраектавалі таксама магутны аўтапоезд. Ён складаецца з аўтасамазвала і самазвальнага паўпрычэпа, які можа разгружацца на абодва бакі. Гэты аўтапоезд можа перавозіць угнаенні ў любое надвор'е.

Новыя маркі він «Савецкае шампанскае мускатнае», «Карабахскае», «Азербайджанскае шыпучае» і каньячны напітак «Атэшлі» могуць упрыгожыць святочныя сталы працоўных. Вытворчасць гэтых напіткаў наладзілі вінаробы Азербайджана і выпусцілі ўжо каля 50 тысяч бутэлек новых він.

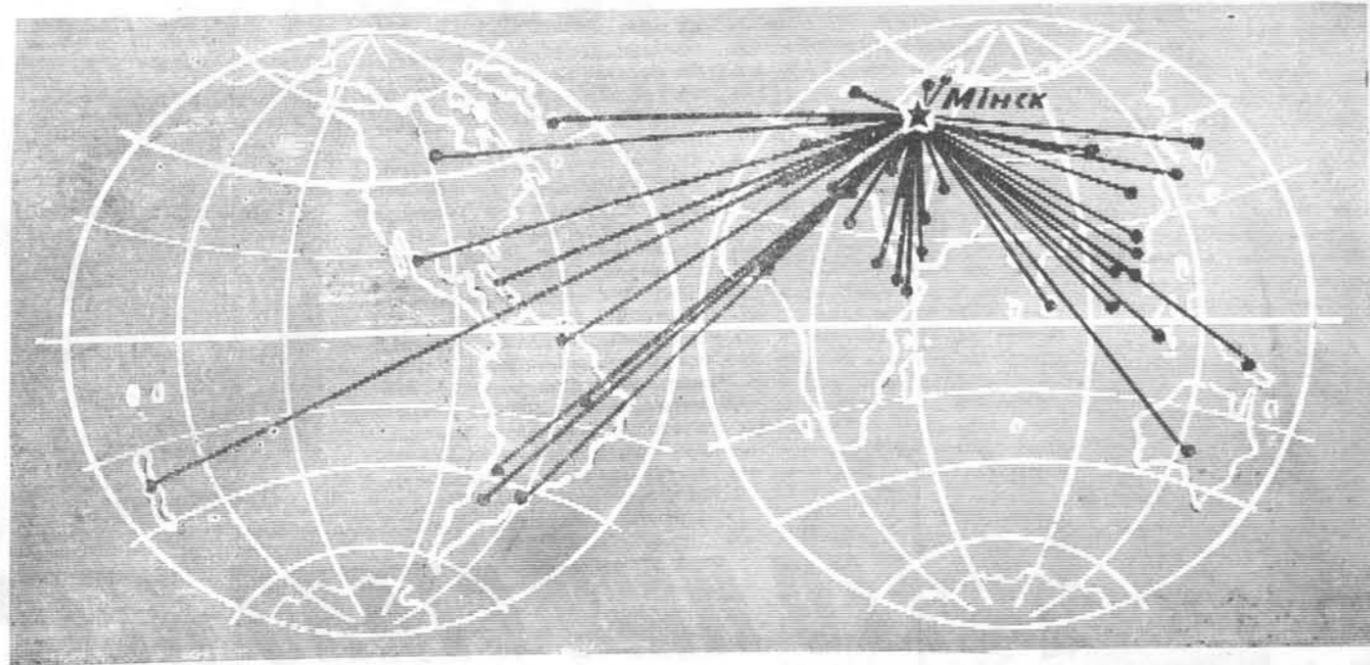
Паўмільёна тон вугля звыш плана дабылі шахцёры камбіната «Тулавугаль». Кожныя суткі яны адпраўляюць чатыры звышпланавыя эшалоны паліва.

ПЕРШАМАЙСКІЯ ТЭЛЕГРАМЫ

НА ЗДЫМКУ ЗЛЕВА: апрацоўка псеваў кукурузы ў саўгасе Суражскі Віцебскай вобласці. Фота Ул. ДАГАЕВА.

Шосты год сямігодкі — пускавы год для будоўнікоў і мантажнікаў Светлагорскага завода штучнага валакна.

НА ЗДЫМКУ СПРАВА: агульны выгляд кіслотнай станцыі Светлагорскага завода штучнага валакна. Фота Ч. МЕЗІНА.

Культурныя і эканамічныя сувязі Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі.

МЫ ЗА ДРУЖБУ ПАМІЖ УСІМІ НАРОДАМІ

Савецкі народ міралюбівы і дружалюбны. Ён служыць прыкладам братняй салідарнасці. Мы заўсёды гатовы прыйсці на дапамогу таму, каму патрэбна наша парада, сяброўская падтрымка. Іменна таму мы пасылаем у шмат якіх краін машыны, станкі, абсталяванне, дапамагаем будаваць інстытуцы, бальні-

цы, плаціны, электрастанцыі. Едуць у розныя канцы свету нашы ўрачы, настаўнікі, інжынеры, яны лечаць, вучаць, перадаюць свой вопыт.

Лепшыя спецыялісты беларускіх прадпрыемстваў пабывалі ў розных краінах свету, дапамагалі народам гэтых краін будаваць, перадавалі свае веды, удзель-

нічалі ў падрыхтоўцы нацыянальных спецыялістаў. Мы пісалі ўжо аб рабочых беларускага аўтамабільнага завода, якія пабывалі на Кубе, у Арабскай Аб'яднанай рэспубліцы. Мінскія аўтазаводцы ездзілі ў Кітай, Венгрыю, Іран, Афганістан, Інданезію. Вось што расказалі яны нашаму карэспандэнту.

У 1958 годзе разам з вялікай групай савецкіх спецыялістаў я пабываў у Кітайскай Народнай Рэспубліцы. У нашай дэлегацыі былі токары, слесары, фрэзершчыкі, шахцёры, геалагі. Мы працавалі на многіх заводах, у шахтах. Чым маглі, імкнуліся дапамагчы нашым кітайскім сябрам. Я па спецыяльнасці токары. У Кітаі працаваў на 15 машынабудаўнічых заводах. Пасля ўкаранення майго метаду апрацоўкі дэталей вытворчасць працы павялічылася ў 20 разоў. Дзякуючы нашым прыемам працы, кітайскія рабочыя на прадпрыемствах, дзе мы былі, пачалі выконваць дзённую норму выпрацоўкі за 4 гадзіны, даваць плаўку сталі на паўтары гадзіны раней. Ленінградскі фрэзершчык (я, на жаль, не памятаю яго прозвішча) прапанаваў на адным заводзе ўкараніць новую фрэзу. Яна таксама значна павялічыла вытворчасць працы. У гэтага фрэзершчыка быў здымак: кітайскі рабочы выказвае сваё захапленне новай фрэзай, сардэчна абдымае свайго старэйшага брата. Так, кітайцы нас інакш і не называлі, як старэйшымі братамі. Мы на кожным кроку адчувалі самую шчырую, самую сардэчную любоў да нас. Кітайцы — вельмі гасцінны народ, іх гасціннасць ідзе з глыбіні сэрца, і мы яе адчуваем на кожным кроку. Памятаю вялікі 50-тысячны мітынг, на якім нам давялося прысутнічаць. Наша дэлегацыя прыйшла пазней за іншыя. Калі мы прыйшлі, усе падняліся, раздаліся воклічы: «Няхай жыве дружба!», «Слава нашым савецкім братам!».

Асабліва мы былі крануты, калі аднойчы ў Пекіне сустрэліся з групай кітайскіх дзяцей. Гэта быў дзіцячы сад. Параніўшыся з намі, яны сказалі па-руску: «Добры дзень».

Мне здаецца, як бы ні стараліся кітайскія раскольнікі, у народа Кітая назаўсёды захаваецца да нас пачуццё дружбы, пачуццё ўдзячнасці за тую дапамогу, якую так бескарысліва і шчыра мы ім аказвалі. Я ўпэўнены, што той рабочы, побач з якім я працаваў на заводзе ў Пекіне або Ханой і які бачыў маё жаданне перадаць яму вопыт, веды, назаўсёды застаецца мне сябрам і будзе называць мяне старэйшым братам.

І. ДЗЯМІДАУ,
намеснік старшыні заводскага камітэта.

Цесная дружба звязвае беларускіх машынабудаўнікоў з рабочымі Чэпельскага аўтазавода ў Венгрыі. На заводзе створана і працуе Таварыства савецка-венгерскай дружбы. У кастрычніку мінулага года вялікая група венгерскіх таварышаў пабывала на нашым заводзе, а потым яны запрасілі нас да сябе. Я разам з групай дэлегатаў некалькі дзён гасціла ў Венгрыі. Гэта былі незабыўныя дні. Мы хадзілі па цэхах Чэпельскага аўтазавода, гутарылі з рабочымі, абменьваліся су-

венірамі. Сустрэклі нас усюды з выключнай цеплынёй і сардэчнасцю. Мы на кожным кроку адчувалі, што прыехалі да сапраўдных сяброў. Наша знаходжанне ў Венгрыі супала са святам Вялікага Кастрычніка. На заводзе з гэтага выпадку быў праведзены урачысты сход. 7 лістапада адзначаецца там як нацыянальнае свята. У гэты ж дзень мы былі сведкамі таго, як ушаноўвае венгерскі народ памяць тых, хто аддаў сваё жыццё за свабоду і незалежнасць. Дзесяткі дэлегатаў з розных заводаў ішлі і ішлі ў той дзень да помніка савецкім воінам, загінуўшым у Венгрыі, каб ускласці вянкі да яго падножжа. Венгерскі народ заўсёды будзе ўдзячны тым, хто дапамог яму вызваліцца з-пад фашыскага ярма. І зараз у нас не перарываецца сувязь з чэпельцамі. Мы абменьваемся пісьмамі, пасылаем іх дзецям падарункі і сувеніры. У дзень вызвалення Венгрыі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў у нас на заводзе адбыўся вечар, прысвечаны гэтай падзеі.

М. КУЗМІЦКАЯ,
намеснік начальніка фінансавага аддзела.

За апошнія дзесяць год мне двойчы давялося пабываць у Афганістане і адзін раз у Іране. Гэта былі службовыя камандзіроўкі. Мы пераганялі нашы машыны, вучылі афганцаў, якімі карыстацца, дапамагалі будаваць дарогу Кушка—Герат—Кандагар. Першы раз я быў у Афганістане ў 1956 годзе, другі раз зусім нядаўна. Прайшло менш дзесятка год, але якой незапамятнай стала гэта краіна. У Кабуле з дапамогай савецкага народа пабудаваны дзесяткі новых прадпрыемстваў, жылых дамоў. Тут нас раней прымаў маленькі, надобны на хлевушок аэрапорт, а зараз з дапамогай Савецкага Саюза ў Кабуле пабудаваны вялікі сучасны аэрапорт. У краіне будуюцца электрастанцыі, інстытуцы, арашальныя сістэмы, заасфальтавана вялікая колькасць дарог.

Мы арганізавалі на будоўлях курсы, на якіх вучылі токараў, слесараў. У гэты свой прыезд я ўжо размаўляў у Герате з афганскімі спецыялістамі, а раней такіх там і ў памяне не было. Нам вельмі давяраюць у гэтай краіне. Калі мы пераганялі машыны, у нас нават не пыталі прапускоў.

У Іране мы маніравалі электрастанцыю. Рабочыя, што працавалі разам з намі, адносіліся да нас вельмі добра, мы моцна пасябравалі з імі. Калі мы ад'язджалі, усе рабочыя кінулі работу і выйшлі нас праводзіць.

Для нас самае дарагое — шчырыя сяброўскія адносіны простых людзей усіх краін свету. І мы радуемся, калі такія адносіны становяцца моцнымі і трывалымі.

Ф. БУТКО,
начальнік АТК.

ПЕРШАМАЙСКІЯ ТЭЛЕГРАМЫ

Работнікі прамысловасці Беларускай ССР паспяхова завяршылі выкананне плана I квартала 1964 года, паведамляе Цэнтральнае статыстычнае ўпраўленне пры Савеце Міністраў БССР.

У I квартале 1964 года план выпуску валавой прадукцыі ў цэлым па прамысловасці Беларускай ССР выкананы на 105 працэнтаў. У параўнанні з I кварталам 1963 года аб'ём прамысловай вытворчасці павялічыўся на 11 працэнтаў.

Прамысловасць рэспублікі перавыканала кварталны план вытворчасці сталі, пракату, аўтамабіляў, трактараў, сельскагаспадарчых машын, электраправаднікоў, металарэзных станкоў, падшыпнікаў, цэменту, шы-

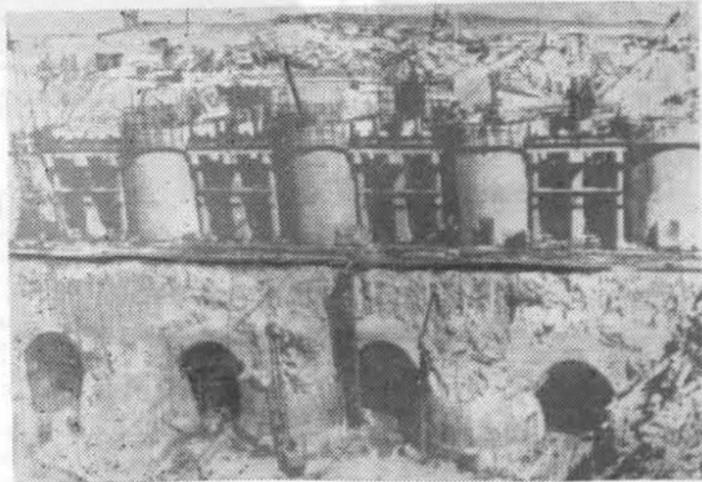
феру, паперы, кардону, тканін усіх відаў, трыкатажных і дывановых вырабаў, скуранага абутку, кансерваў, мяса, матацыклаў, веласіпедаў і многіх іншых відаў прадукцыі.

Вытворчасць новага высака-якаснага фарбавальніка асвоў калектыў Рубежанскага хімічнага камбіната. У гонар свята яго назвалі «Першмайскім». Належыць гэты фарбавальнік да групы самых дасканалых, якія называюцца актыўнымі. Яны ад звычайных адрозніваюцца тым, што ўступаюць у хімічныя злучэнні з валакном. Афарбаваныя такім чынам тканіны не ліняюць і не выгараюць.

Слябінг «1150», які не мае сабе роўных па вытворчасці, выпускаецца для Польскай Народнай Рэспублікі Нова-Краматорскай завод цяжкага машынабудавання. Закончана распрацоўка тэхнічнага праекта гэтага гіганта. Стан зможы з вялікай хуткасцю пракатаваць зліткі вагой да 28 тон. Усе аперацыі — нагрыванне, пракатка, кляйменне і ўпакоўка загатоўваць аўтаматызуецца.

Першая ў краіне народная абсерваторыя, якой прысвоена імя савецкага астранома Г. А. Ціхава, адкрылася ў Алма-Аце.

У перадамайскія дні на палі нашай краіны выйшла каля паўтара мільёна трактараў.

Аб'яднаная Арабская Рэспубліка. Усё менш застаецца часу да ўрачыстага моманту, калі пачнецца рашаючы штурм Ніла. Нядаўна на будоўлі закончылі праходню ўсіх шасці гіганцкіх тунеляў і завяршаюць арматурныя работы. На здымку: чатыры с шасці тунеляў, па якіх вада пойдзе да турбін.

BYELORUSSIAN EXPORTS

Byelorussia's traditional exports, prior to the 1917 Revolution and as late as the pre-Second World War years, were flax, timber, hemp, tar and bristles, with very few buyers in Western Europe. Today the republic contributes largely to the Soviet Union's foreign trade commitments. As many as 63 countries (four-fifths of them industrial) buy Byelorussian goods.

Major export items are machines, machine tools and precision instruments. The Belarus multipurpose row-crop tractor is now working the fields of 50-odd countries, and 25- and 27-ton Auroch dump trucks made at Byelorussian auto plants are in operation on the construction site of the Aswam Dam in the United Arab Republic.

The list of Byelorussian-made export items keeps growing from year to year. Now it includes bearings of all types, bridge cranes, silage combine harvesters, computers, drainage equipment, bulldozers, multi-bucket loaders, high-capacity centrifugal pumps, motorcycles, bicycles, radio and TV sets, cameras, glasses and dishes, as well as flax, hemp fiber, lumber, wood products, jams and jellies, pickled mushrooms, and other foodstuffs.

Byelorussian books also make up a considerable export item. They are being sent to some 50 countries through the republic's Knigoexport agency. The Lenin Library, Byelorussia's main national repository, maintains regular contact with foreign libraries.

Byelorussia attracts a growing number of foreign tourists. In 1963 the republic's hotels and camps accommodated some 15,000 guests from abroad, including 600 Americans. In turn, Byelorussians make trips to countries on all six continents.

ПАДАРУНАК ДАЛЕКІМ СЯБРАМ

Далёка за межамі Магілёўшчыны вядомы імёны самадзейных мастакоў і рэжысёраў — народных умельцаў Бабруйскага раёна Івана Пятровіча Булакава і Мікалая Федаравіча Ячмянкова. Творы іх не раз экспанаваліся на выстаўках выяўленчага мастацтва ў Маскве, Мінску і Магілёве.

Многія работы народных умельцаў адзначаны ўсесаюзнымі прэміямі, дыпломамі. Барэльiefны партрэт Фідэля Кастра, выкананы М. Ячмянковым, умельцы паслалі на Кубу.

В. ЛАЎРЫНОВІЧ.

Мы уже писали в нашей газете о подвигах украинского парня Василия Порика на французской земле во время II мировой войны. Сегодня мы публикуем его письмо, переданное недавно французскими друзьями советскому журналисту А. Аджубу. Письмо — свидетельство ненависти славного советского патриота к фашистским оккупантам — печатаем так, как оно было написано в то суровое время.

ДОРОГИЕ товарищи коммунисты-партизаны. Хочу рассказать Вам об одном случае, который произошел со мной после выполнения боевой задачи партизанской группой.

Передвигаясь с товарищем через большую шоссейную дорогу, мы набрели на семь фашистских бандитов. Один фашист крикнул «стой», выстрелили товарища Кондратюка Степы три фашиста были убиты, остальные в панике разбежались. После этого мне пришлось возвратиться назад, забрать остальных товарищей и передвинуться в другое место и остановиться там на ночлег.

Я решил одного товарища, малого возрастом, послать в разведку, указав ему выгодный путь движения, предупредил его о соблюдении дисциплины и предосторожности. Товарищ хотел обдурить своего начальника, не выполнил указаний, пошел по своему пути и набрел на фашистских бандитов, которые его задержали и принудили показать, где остальные товарищи. Не стойкий наш товарищ привел до 400—500 фашистов на место нашего нахождения. Фашисты на рассвете окружили квартал. Нас было трое, вооружены мы были одним автоматом и одним пистолетом. Фашисты подняли шум, я командовал к бою и стрелы огонь из автомата.

Гитлеровские собаки спешили убрать свои трупы и снова двинулись вперед. Дорогой товарищ Василь Колесник открыл огонь из пистолета, и снова два фашистских бандита были убиты. Два других фашиста заметили дорогого Васюку и намерились открыть огонь по нему, я моментально бандитов скошил из автомата. Фашисты еще больше закричали, подняли стрельбу и спешили убрать свои трупы, не показав их цивильному населению.

Последними патронами я подстрелил еще одну гитле-

ровскую собаку и в эту минуту был ранен фашистской пулей. После этого я оглянулся за своими товарищами, мой дорогой Вася Колесник был убит—он погиб лично от своей руки, застрелился последней пулей—он погиб за Родину, за коммунизм во всем мире. Честь и слава дорогому товарищу, коммунисту, боевому красному партизану,—не забудь, Родина, своего сына!

Один «товарищ» сдался в плен. Я решил вырваться от фашистов. При перебежке в другое место фашисты открыли огонь по мне, и я снова был ранен. Фашисты стреляли со всех концов, я, не обращая внимания ни на что, вскочил в один дом и очутился на крыше. Гитлеровские бандиты искали меня, но не нашли, только благодаря одной «хорошей» женщине, которая фашистам указала, где я есть, фашисты моментально открыли огонь по мне, и я снова получил три пули и свалился с крыши. Бандиты боялись ко мне подойти, подбегали автомашиной, наставили на меня автоматы и бросили в машину. Не обращая внимания на фашистские автоматы, я кричал: смерть изменникам, которые сидели, как генералы, в другом авто, я кричал: да здравствуют советские патриоты, я смеялся и прощался с народом, махая рукой.

Затащили меня в фашистский военный госпиталь «на лечение», рассмотрели меня через рентген и очень были рады, что у меня остались пули в ноге, руке и плечах. После этого отнесли меня на 4-й этаж, положили за решетку да еще проковали к койке, кроме того, возле дверей поставили одного своего бандита. Не прошло десяти минут, как начальники гестапо с другими собаками пришли «лечить» меня. Собаки прекрасно меня знали по материалам, которые были им поданы после моего побега из лагеря, и задали мне такие вопросы: коммунист, специально присланный для коммунистической работы? Я ответил: да, коммунист, присланный для работы. Второй вопрос был за-

дан: террорист? Я ответил: нет. Я—советский патриот. За это я получил больше 50 железных «пилюль», а позже трудно сосчитать, сколько я получил таких «пилюль», потому что я им ничего больше не сказал. Хотя они прекрасно знали про мою коммунистическую и партизанскую работу по прежним материалам и по допросам изменников.

Ночью я разломал фашистский замок, но не удалось разломать решетки в окне, и на другой день снова пришли собаки «лечить» меня, еще больше получил я «пилюль» за то, что разломал замок. Мысли фашистов были меня расстрелять, и решили они отдать меня в

из окна длиной 7—9 см. При помощи гвоздя я расковал себе правую здоровую руку и после того лежал и кричал до фашиста, который стоял возле дверей, чтобы он мне дал воды,—он не обращал внимания. Раны разгноились и очень болели, я бросался и кричал—дай воды. Фашистская морда раздобрелась и зашла ко мне в камеру. Собака метра два высотой с карабином да еще кинжал на боку. Он поинтересовался моей раной на ноге и пригнулся посмотреть. Я моментально гвоздем ударил бандита в голову, закрыл ему рот и его же кинжалом прорезал ему глотку и моментально положил его на свое место и на-

ЕГО ИМЯ СТАЛО ЛЕГЕНДОЙ

тюрьму «на лечение». Ночью меня привезли в тюрьму, назвали меня русским бандитом и бросили в камеру № 1. Камера представляла собой 2 метра длины, 1—1,5 метра ширины, в маленьком окошке больше железа, чем стекла. В камере было немножко соломы, одеяло, наверно, с прошлого столетия, кроме того, полметра сора и несколько миллионов вшей и один фашистский бандит возле железных дверей.

Я не робел, пел «Интернационал» и стремился еще раз отомстить фашистам за их зверства. Просидел я седьмую ночь, ночи были тихие и хорошо было слышно, как вскрикивали люди, и после того гремели выстрелы. Днем смотрел я в окошко, как выводили на двор старых, потерявших ум людей. Через стены было слышно, как катуляли людей. Кушать первые дни я получал по-больничному, один раз морковку в день, последние дни—ничего. Сердце советского патриота не может выдержать таких зверских издевательств фашистских собак. Надежды на побег из тюрьмы никакой не было: кроме проклятой камеры, тюрьма была обнесена двумя мурами 7—8 метров высоты, да еще фашистские собаки с собаками минута в минуту кругом ходят.

По словам старшего гестаповца, жить мне осталось всего два дня. Я решил погибнуть в схватке с фашистами. Ночью мне удалось вытащить гвоздь

крыл одеялом, после того закрыл двери на ключ и перешел в другую камеру. Другие фашистские собаки смотрели через щель двери моей камеры и все думали, что русский бандит спит, а я гвоздем и кинжалом уж продолжил в стене себе щель для побега. Вопрос с камерой был решен. Второй вопрос был форсировать два высоких мура. Где та сила и воля бралась, не могу представить себе, но за две-три минуты я оторвал железо, загнул крючок, порвал рубаху, кальсоны, одеяло, посвящая все это, и вот и был инструмент готов.

Начал я вылезать из камеры, щель была узкая и длинная, вся кожа на мне была содрана, кровь лилась ручьем. Я моментально забросил крючок на

первый мур и очутился наверху. Внизу я заметил трех фашистов с собаками. Я притаился на муре и ждал, пока фашисты зайдут за угол. Ночь была холодная, я в трусах опустился с первого мура и забросил крючок на другой и очутился на другом муре. Когда я спускался с другого мура, у меня случилась авария, одеяло оборвалось, и мне пришлось метров шесть-семь лететь донизу. Если бы я попал бы на камень, так убились б, а так «большое спасибо» гитлеровским убийцам—подставили под меня яму метров 20 ширины и метров 100 длины с расстрелянными безвинными людьми. Мне сразу стало понятно, что были за крики и выстрелы каждой ночью, и я видел, что места для меня тоже

хватало там. Я взмыслил: слава погибшим товарищам, пролез еще возле одного фашиста, который стоял на посту, сказал про себя: да здравствует коммунизм—и двинулся вперед. За полтора дня добрался я до своих. Сколько было радости, какая забота обо мне французских товарищей. Я был всем доволен, только тем нет, что не мог сразу же начать работу, не мог гитлеровцам отомстить за товарища Васюку, который героически погиб в борьбе с бандитами, за те издевательств, которые они проделывали на нашей Родине и которые они проделывают здесь.

Лейтенант Василий ПОРИК

ПАМЯТЬ О НЕМ—В НАШИХ СЕРДЦАХ

Уважаемые сотрудники газеты «Голас Радзімы»!

Уже давно собирались вам написать и поблагодарить за чудные книжки, которые вы нам прислали. Нам прямо-таки стыдно, что мы ничем не можем вас отблагодарить. Но если нам удастся еще когда-нибудь приехать в нашу любимую и славную Белоруссию, постараемся лично вас почитать и выразить всё, что чувствуем.

Приезжали мы в прекрасную Белоруссию в августе 1963 года на свидание с дорогими старичками-родителями, родственниками и знакомыми. Везде мы встречали сердечный прием, на какой только способен русский народ. Мы любовались прекрасными лесами и реками. Нас очень интересовали достижения белорусского народа за сравнительно короткий срок после окончания страшной войны, которая уничтожила почти все. Все отстроено и восстановлено. Есть на что полюбоваться как в городах, так и в деревнях.

Наши родители и родственники живут в деревне, работают в колхозе. Все они хвалили свою зажиточную и радостную жизнь с тех пор, как они присоединены к великой Советской стране. Молодежь имеет возможность учиться во всех учебных заведениях не только бесплатно, но и получая государственную помощь. Окончившие учебу имеют право на работу по своей специальности. При таких условиях граждане Советского Союза вправе считать себя самыми счастливыми обитателями земного шара. И все говорят: только бы не было войны. Не потому, что они ее боятся, а потому, что она не нужна честным труженикам.

Прошлую войну мы во Франции, как и все люди, встретили с ужасом. Никто у нас не мог примириться с тем, что международные разногласия должны решаться с оружием в руках, а не путем мирных переговоров. У нас никаких сражений не было, немцы захватили нашу страну без боя. Фашисты разорвали страну, всё вывозили в Германию. Паек был ничтожен. Жили впроголодь, было очень тяжело и казалось, что со всеильным врагом невозможно бороться.

И вот мы узнали, что недалеко от нас организован фашистами лагерь для русских военнопленных. В местной газете мы прочли, что общение с пленными влечет за собой страшную кару. Мы сразу же поехали к этому лагерю, увидели своих собратьев, ободрили их. Но хороших, утешительных слов было мало, надо было организовать помощь. На первых порах мы

отдали им все, что у нас было. Все время стирали для пленного. Было очень плохо с продукцией фермеров пшеницу; платя за неё лоли пшеницу на жерновах, не через проволочные заграждения нам за это благодарны. А для нас было самой дорогой наградой.

Наша помощь пленным продали военнопленным, которым мысили Порик. За участие в партизанской борьбе и посажен в тюрьму бежать, сделав отверстие суждено было герою быть на член, осужден и расстрелян в гитлеровской войне в ближайшем от нас мирован батальон советских па, перевезли его гроб в этот горочестями на местном кладбище.

Мы живем в четырех киломах ухаживаем за могилой, украинская память герою Василию Порик, командир, уезжая на родину, выдался нается всё, что мы сделали для фашистского владычества в Евронавседда милые образы дорогисынов Советской страны.

В связи с приближающейся дения Советской Белоруссии ссей души желаем, чтобы такне повторилась. А для достижения мира должны сплоченным фронна земле. Мы уверены, что обистоять мир во всем мире.

Еще раз большое вам спасибо нас.

С гражданским почетом

Владимир

Игнат

Франция.

СЯРОД ДОБРЫХ ЛЮДЗЕЙ

Да Вялікай Айчыннай вайны многія жыхары горада Слоніма ведалі пажытую хударлявую жанчыну, якая кожную раніцу працавіта замятала гарадскія вуліцы. Калі хто-небудзь пытаўся, як яна жыве, Кацярына Мікалаеўна ветліва ўсміхалася і казала:

— Вось пішу! А гэта маё пяро! — і паказвала на мятлю.

Цяжкім было жыццё Кацярыны Мікалаеўны ў гады гаспадарання паноў і капіта-

лістаў. Хапіла гора ў час вайны, 20 кастрычніка 1944 года, калі Слонім быў вызвалены Савецкай Арміяй ад гітлераўскіх захопнікаў, сустраў я Кацярыну Мікалаеўну ля музея. Яна, размахваючы мятлюю, замятала вуліцу. Каля яе стаяла маленькая дзяўчынка. Я ведаў, што ў яе быў сын, таму спытаў:

— Чья гэта дзяўчынка?

— Мая! — адказала жанчына.

А потым, скончыўшы сваю работу, яна расказала мне цікавую гісторыю.

— Я беларуска, — пачала Кацярына Мікалаеўна, — нарадзілася ў 1896 годзе на Слонімшчыне ад бацькоў-беднякоў, якія ўсё сваё жыццё батрачылі ў паноў. Сама я ад 14 год пайшла працаваць у Слонім. Для неписьменнай якая ж можа быць работа! Выйшла замуж за такога ж бедняка, як сама, і разам замяталі мы слонімскія вуліцы. Мела сям'ера дзяцей, але ўсіх пахавала. У 1936 годзе знайшла на смет-

ліку падкінутае дзіця — хлопчыка, якога прыпісала на сваё прозвішча.

Пасля вызвалення Слоніма Чырвонай Арміяй у верасні 1939 года я пачала працаваць дворнікам пры Слонімскім музеі. Далі мне бясплатную кватэру.

Але вось надыйшлі чорныя дні — настала вайна. Фашысцкай бомбай быў паранены мой муж Ігнат Студаненчык і памёр ад ран. Застанься мы ўдваіх з прыёмным сынам Валодзем.

Прышлі нямецкія фашысты і пачалі жудасную расправу над мірнымі савецкімі грамадзянамі. Дапамагалі ім у крывавых злачынствах здраднікі беларускага народа, што прадаліся акупантам за спірт і шакалад ды за нямецкія маркі. Пачаліся арышты, расстрэлы.

Я жыла ў доме № 43 па вуліцы Пушкіна. У гэтым жа доме жыла Соф'я Канстанцінаўна Жукава са сваёй маленькай дачкой Галіяй, якая нарадзілася ў Слоніме 23 мая 1941 года. Муж Жукавай Сяргей Мітрафанавіч пайшоў у партызаны.

Была сонечная восеньская раніца 1941 года. У кватэ-

НА РАДЖЭННЕ ТЭКСТЫЛЬНАГА ГІГАНТА

Баранавічы—горад новабудоваў. За апошнія гады ён вырас удвая. На пакінутых вайной папалішчах і развалінах выраслі шматпаварховыя жылыя дамы, якія ўтварылі прыгожыя архітэктурныя ансамблі; пабудаваны клубы, школы, кінатэатры, медыцынскія ўстановы; адкрыліся сотні магазінаў. Працуюць буйныя прадпрыемствы—заводы станкапраклад, гандлёвага машынабудавання, жалезабетонных канструкцый, швейнай і трыкатажнай фабрыкі, мясакамбінат і многія іншыя.

Межы горада ўвесь час расшыраюцца. На адной з яго ўскраін ствараецца новы прамысловы мікрараён. Поўным ходам вядзецца будаўніцтва буйнейшага ў Савецкім Саюзе баваўнянага камбіната. У яго збудаванні прымае ўдзел уся краіна: з Масквы і Харкава, Астрахані і Віцебска, Пензы і Казані, Львова і Куйбышава, Свядлоўска і Хмяльніцкага, Рыгі і Бірбіджана, Вільнюса і Калчэтава—з 64 гарадоў паступае сюды тэхналагічнае абсталяванне, аўтаматыка, электра- і радыёапаратура, вымяральныя прыборы і г. д.

У першым корпусе камбіната, які займае плошчу ў пяць гектараў, працуюць ужо каля трох тысяч рабочых прадзільнай вытворчасці. Другі корпус будзе ўтрая большы. 200 000 квадратных метраў зоймуць вытворчыя плошчы тэкстыльнага гіганта.

У другім корпусе размесціцца тры фабрыкі: прадзільная

на 130 тысяч верацён (а ўсяго на камбінате іх будзе 243 тысячы), ткацкая на 4 000 ткацкіх станкоў і аддзелачная магутнасцю 72 мільёны метраў гатовых тканін у год. Акрамя гэтага, пры камбінате плануецца будаўніцтва ліцейнага завода. Гэты завод забяспечыць ліццём, неабходным для рамонту абсталявання, прадпрыемствы лёгкай прамысловасці Беларусі.

Прадукцыя камбіната—бязь, сатын, паркаль, фланель, міткаль. Акрамя вырацоўкі пражы, прадугледжваецца і яе апрацоўка ў цэку мерсерызацыі. Каля 700 тон мерсерызавамай пражы намячаецца даваць для выпуску панчошна-шкарпэткавых вырабаў высокай якасці: У продаж ужо можна сустраць прыгожыя і трывалыя шкарпэтки віцебскай фабрыкі «КІМ», якія вырабляюцца з баранавіцкай баваўнянай пражы з дваццаціпрацэнтнай прымессю капрону. Баранавіцкую пражу атрымліваюць таксама Брэсцкая, Гомельская, Рэчыцкая, Віцебская, Пінская трыкатажныя фабрыкі, Кобрынская ткацкая, Слуцкая тэкстыльная фабрыкі. Усяго яна ідзе на 24 беларускія прадпрыемствы.

Першая чарга камбіната ўступіла ў строй. Дзеючыя цэхі аснашчаны па апошняму слову тэхнікі. Тэкстыльшчыкі, якія прыязджаюць сюды на справы, захапляюцца грандыёзнасцю прадпрыемства, чысцінёй, морам святла. На адной толькі фабрыцы таварнай пражы, напрыклад, устаноўлена 23 кандыцыянеры—устаноўкі штучнага клімату на 120 тысяч кубаметраў паветра ў гадзіну. На працягу гадзіны паветра ў вытворчых памяшканнях абнаўляецца 12 разоў, г. зн. праз кожныя пяць мінут. Падтрымліваецца пэўная тэмпература і вільготнасць паветра.

Калектыву на камбінате малады, дружны. Больш 200 чалавек маюць дыпламы інжынераў і тэхнікаў, сотні юнакоў і дзяўчат завочна вучацца ў тэкстыльных вузах, тэхнікумах лёгкай прамысловасці, астатнія павышаюць сваю кваліфікацыю на вытворча-тэхнічных курсах непасрэдна на прадпрыемстве.

Расце, набірае сілы буйнейшы ў Беларусі тэкстыльны камбінат. Расце і гарадок тэкстыльшчыкаў. Свеціяцца агеньчыкі ў вокнах шматкватэрных дамоў. Стрэлы кранаў узнімаюцца ў неба па суседству з ім. Узводзяцца новыя жылыя карпусы, школы, дзіцячы сад-яслі. Будуць у хуткім часе ў мікрараёне палац культуры, бальніца, стадыён, плавацельны басейн, новыя прадпрыемствы гандлю і грамадскага харчавання.

Нядаўна ЦК КПСС і Савет Міністраў СССР прыслалі цёплыя прывітанні будаўнікам і працаўнікам тэкстыльнага гіганта. Прэзідыум Вярхоўнага Савета БССР удастоіў лепшых з іх урадавых узнагарод.

В. ФРЭЙДЗІН.

Больш 10 год будзе Мінск машыніст вежавага крана Леанід Глазоўскі. За гэтыя гады ён прымаў удзел у будаўніцтве больш 50-ці аб'ектаў сталіцы рэспублікі. Цяпер Глазоўскі працуе на будаўніцтве новага вучэбнага корпуса Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Ул. І. Леніна. На здымку: Леанід Глазоўскі (злева) і электраслесар Уладзімір Шлак упрыгожваюць да 1-га Мая вежавы кран.

ГОМСЕЛЬМАШАЎЦЫ КАЛГАСАМ

Гомельскія камбайнабудуўнікі стварылі новы сіласаўборачны камбайн «КС-2,6». Ён мае рад пераваг перад камбайнам «СК-2,6А», які выпускаецца зараз. Новая машына не дапускае страт пры ўборцы канюшыны, лубіну, цімафееўкі. Кі-

раванне камбайнам праводзіцца трактарыстам з дапамогай гідраўлікі. У гэтым годзе прадпрыемства выпусціць сотні новых сіласаўборачных камбайнаў. Цяпер калектыву эксперыментальнага цэха рыхтуе іх першую партыю.

НИКИТЕ СЕРГЕЕВИЧУ ХРУЩЕВУ

МОЙ ПОКЛОН

За моцны ум, за ясное сознание,
За мудрые и верные слова,
За равенство труда и созиданья,
За то, чтобы травой была трава,
А небо оставалось чистым небом
И свет звезды мерцал

во тьме ночей,
Чтоб всем хватило радости и хлеба,
Чтоб не было на свете палачей,
За то, чтоб все, твоим словам

внимая,
Узрели просветленный небосклон.
За красный флаг, за этот

праздник Мая
Глубокий от людей тебе поклон!
В. СТЕФАНОВА.

Франция.

Лішув ЗЕМЛЯКІ

Хачу падзякаваць за кніжкі, якія вы паслалі для маёй дачкі Тані. Яна вельмі ўдзячна. Я таксама з прыемнасцю чытаю іх.

Вашу пошту атрымліваю рэгулярна. Кніжкі і газеты перасылаю ў Велінгтон для свайго знаёмага, а ён у сваю чаргу—тым, каго ведае. Так што няхай чытаюць весткі з Радзімы і даведваюцца аб вялікіх поспехах нашага народа.

Мы любім сваю Радзіму, хоць і знаходзімся далёка ад яе, ведаем, што Савецкі Саюз жадае, каб усе народы жылі згодна, дружна і шчасліва. А гэта будзе.

Сардэчна віншую ўвесь калектыв рэдакцыі з міжнародным святам працоўных—днём 1 Мая, жадаю шчасця, поспехаў у вашых справах на карысць міру і прагрэсу.

М. КАПЫТКА.

Новая Зеландыя.

Ад глыбіні сэрца пасылаю падзяку за самы дарагі падарунак—кніжкі. Мне не хапае слоў для выражэння свайго радасці, настолькі яны мяне падтрымалі духоўна.

Паверце, таварышы, што нельга чытаць кнігу «Мінскі напрамак» без слёз. Што рабілі азвяржэнныя вылюдкі-фашысты з мірным насельніцтвам! Але стойкасць і адвага савецкага народа перамагла.

Атрымліваю часопіс «Родина», перачытваю яго па некалькі разоў, вельмі радуся поспехам Радзімы, жадаю яшчэ большых дасягненняў у пабудове камунізма.

З павагай

М. ЖЭГАЛА.

Бразілія.

НА МАЙ— У МАСКВУ

Перад Першым Май ў Савецкі Саюз па турысцкай пуцёўцы прыехаў з Канады наш земляк Паўлючык Серафім Іванавіч. Ён пабыў у гарадах Беларусі—Брэсце, Мінску.

— Не пазнаў я,—кажа Паўлючык,—Брэст. Калі ў 1928 годзе я пакідаў гэты горад, тут былі невялікія дамы, на многіх саламяных стрэхі, калі на вуліцы сустракаўся селянін—быў у лапцях ды саматаннай світцы.

Цяпер гэта прыгожы горад з цудоўнымі дамамі культуры, жылымі кварталамі, скверамі, а людзі, і гараджане, і прыехаўшыя з вёскі, добра апрачаны, так што не пазнаеш, дзе гарадскі чалавек, а дзе вясковы. У магазінах усё ёсць, а па тварах людзей відаць, што яны не адчуваюць недахопу ў харчаванні.

У Мінску Паўлючык сустрэў свайго сябра Івана Антонавіча Шарынскага, які доўгія гады жыў у Канадзе, а цяпер вярнуўся на Радзіму. Шарынскі паказаў госцю Мінск, які зрабіў на госця прыемнае ўражанне. Разам зайшлі ў рэдакцыю «Голасу Радзімы».

— Мая мара,—сказаў усхваляваны Паўлючык,—пабыць на першамайскім парадзе ў Маскве.

На ўспамін аб сустрэчы ў рэдакцыі мы зрабілі здымак, на якім вы бачыце С. ПАЎЛЮЧЫКА (злева) і І. ШАРЫНСКАГА.

ру Жукавай уварваліся фашысты, схопілі яе. Соф'я Канстанцінаўна ледзь здолела кінуць мне дзіця і сказаць:

— Кацярына Мікалаеўна! Ратуй дзяўчынку!

Я схопіла дзіця і паймчалася на агарод. Паліцай стукнуў мяне прыкладам вінтоўкі, але я ўцякла. Восьць яна, Галінка!

Вясной 1944 года бацька Галінкі Сяргей Мітрафанавіч Жукаў, камандзір партызанскага атрада, прыслаў для дачкі сваю фатаграфію, а мне наказ:

— Глядзі, Кацярына Мікалаеўна, за маёй дзяўчынкай, за маёй дочанькай!

Прыйдзе час, прагонім фашыстаў, вярнуся, падзякую!

Пасля гэтага ніякіх вестчак ад бацькі Галінкі я не атрымлівала.

Немцы шмат разоў цягалі мяне на допыты, але я казала адно:

— Гэта маё дзіця — і годзе.

Да Галінкі ж прывыкла, як да роднай, а яна таксама, прывыкла да мяне і называла «мамай». Перажылі мы ліхалецце. Улада наша родная, савецкая вярнулася. Цяпер дзеткі мае будуць жыць.

20 жніўня 1961 года давялося мне быць у Слоніме і зноў сустрэцца з Кацярынай Мікалаеўнай.

— Не загінулі бацькі Галінкі, — паведаміла яна радасна. — Маці здолела ўцячы ад расстрэлу. Бацька вярнуўся з фронту. Пасля заканчэння вайны бацькі прыехалі да мяне ў Слонім. Сяргей Мітрафанавіч паваеннаму аддаў мне часць, расцалаваў і падзякаваў за Галінку. Дачку яны ўзялі ад мяне і паехалі ў Мінск.

Пасля іх ад'езду я ўбачыла на стале пачак грошай, які непрыкметна паклаў Сяргей Мітрафанавіч для мяне. Яны мне пішучы пісьмы і прысылаюць грошы. Гарсавет даў мне добрую

(Заканчэнне на 6-7 стар.)

КУЛЬТУРА і МАСТАЦТВА ЦУРЧАЦЬ ПРАЗРЫСТЫЯ КРЫНІЦЫ

З-пад старых, вузлаватых карэнняў б'е чыстая крыніца, праз ваду свеціцца залацісты нясок. Малады хлапец схіляецца да яе і з прагнасцю п'е, а потым з асалодай кідаецца на сонечны жоўты пясок і, падклаўшы рукі пад галаву, задуменна глядзіць у неба...

Так пачынаецца новая карціна студыі «Беларусьфільм» — «Крыніцы». Герой гэтага фільма добра вядомы беларускім чытачам па аднайменнаму раману папулярнага беларускага пісьменніка Івана Шамякіна, які сам і напісаў кінасцэнарый. Паставіў карціну рэжысёр Іосіф Шульман. Хутка фільм выйдзе на экраны краіны. Жыхары Мінска ўжо мелі магчымасць паглядзець гэты фільм, які быў паказаны на веснавым кінафестывалі Прыбалтыкі і Беларусі.

Дзеянне адбываецца ў беларускай вёсцы ў 1953 годзе, на парозе тых змен, якія паклалі пачатак новаму ў нашым жыцці — напярэдадні вераснёўскага Пленума ЦК КПСС. У вёску Крыніцы прыязджае з горада новы дырэктар школы Міхась Лемяшэвіч. Акцёр Павулс паказвае настаўніка Лемяшэвіча як чалавека добрай светлай душы, які любіць людзей і якому людзі плоцяць такой жа шчырай любоўю.

У карціне «Крыніцы» асабліва прыгожа, паэтычна зняты цудоўныя беларускія пейзажы. Крыніцы з іх цудоўнай жыва-творнай вадой з'яўляюцца сімвалам роднай прыроды, роднай зямлі, сімвалам таго незабыўнага роднага кутка зямлі, з якім у кожнага з нас звязаны самыя цёплыя, самыя светлыя ўспаміны дзяцінства. Мы бачым на экране, як Лемяшэвіч схіляецца да вады і зачэрпае яе беласнежнай берасцяной конаўкай, якую чысьціць добрая рука навесіла васьм тут, на бярозе ў лесе, для агульнага карыстання. І мы, здаецца, адчуваем на сваіх губах прыемную вільгаць крынічнай вады. Мы бачым тых жа крыніцы, зацягнутыя льдом у зімовы час, калі над імі сцеленца лёгкі пар. Але і пад льдом цурчыць, лясца вечна жывая вада. Задуменна глядзіць на яе маладыя закаханыя, былыя вучні Лемяшэвіча, Алёша і Рая. Ніколі не замарзаюць празрыстыя крыніцы роднай беларускай зямлі.

Заслуга здымачнай групы новага беларускага фільма «Крыніцы» ў тым, што ўсе яе члены: і рэжысёр І. Шульман, і апэратар А. Аўдзееў, і акцёры — імкнуліся стварыць фільм паэтычны, які паказаў бы характэрна і душэўнае багацце нашых людзей.

У значнай ступені гэтаму дапамагае светлая, лірычная музыка, напісаная да фільма кампазітарам А. Эшпаем. Запамінаецца яго мілагучная песня аб крыніцах, якую спяваюць вясковыя дзяўчаты.

Іван Шамякін, які напісаў сцэнарый да гэтага фільма, думае і ў далейшым працягваць работу ў беларускім кінематографі. Зараз ён займаецца падрыхтоўкай сцэнарыя на сваёй новай кнізе, урывак з якой быў надрукаваны нядаўна ў «Голасе Радзімы», — «Сэрца на далоні».

В. НЯЧАП.

На здымках: кадры з фільма.

зыканты выконваюць Чайкоўскага, Бетховена, Шапэна, Гліэра, Шастаковіча. У доме піянера г. Лепеля праходзіць конкурс піяністаў і баяністаў, навуэнцаў музычнай школы. Паслухаць маладых выканаўцаў прыйшлі многія аматары музыкі. Творы з конкурснай праграмы вельмі спадабаліся прысутным. Сярод іх «Танец лялек» Шастаковіча, «Прэлюд» Гліэра, беларускія жартоўныя песні-танцы «Лявоніха» і «Антон маладзенькі». Лепшыя выканаўцы атрымалі прызы, падзякі і граматы.

Ф. БУТОУСКІ.

РАСЦЕ ДАСТОЙНАЯ ЗМЕНА

Цэлы тыдзень мы з пісьменніцай Галінай Васюковай правялі на гасціннай Гомельшчыне. Нам былі наладжаны цёплыя і карысныя сустрэчы з вучнямі і настаўнікамі горада Гомеля і Рэчыцы. Гэта былі незабыўныя гутаркі аб дасягненнях беларускай літаратуры, аб вучобе, выхаванні, наогул аб жыцці нашых цудоўных дзяцей, аб нялёгкай, пачэснай працы настаўнікаў, аб адказнасці бацькоў за выхаванне. Тое добрае, што мы ўбачылі ў Рэчыцкіх школах-інтэрнатах № 1 і № 2, чацвёртай Нова-Беліцкай школе, дзе сабралася на сустрэчу багата вучняў з усяго горада, нас ад душы парадавала.

Прасторныя, залітыя сонцам класныя пакоі, спальні з чыстай, як снег, бялізнай, багатыя бібліятэкі, тэлевізары, свае кінаўстаноўкі. Вялікую ўвагу звяртаюць тут на эстэтычнае і фізічнае выхаванне. Рэбяты парадавалі нас сваёй «Малой Трацікоўкай», духавым і струнным аркестрам, сваімі прызамі, пахвальнымі граматамі.

У школе-інтэрнаце № 1 навучаецца 410 чалавек. За лепшую працу і вучобу ўстаноўлены прэміі «Хто паедзе далей». На працягу года падлічваецца ачка ў кожным класе. Першае месца — паездка ў Кіеў; другое — у Мінск; трэцяе — у Светлагорск. Летась рэбяты ездзілі ў Брэст, у Белавежскую пушчу, у Гомель.

Яшчэ раз хочацца падкрэсліць шчодрасць Савецкай дзяржавы ў справе выхавання і вучобы нашых дзяцей. Да-статкова сказаць, што на аднаго выхаванца школы-ін-

тэрната дзяржава траціць у месяц 82 рублі.

Школы-інтэрнаты існуюць не так даўно. Летась быў першы выпуск. Частка рэбяты пайшла працаваць на прадпрыемствы, а 16 чалавек паступілі ў вышэйшыя навучальныя ўстановы Мінска, Масквы, Гомеля.

Да рэбяты часта прыязджаюць знатныя госці. Нядаўна ў іх гасціў генерал Вярхоўкін і Герой Савецкага Саюза падпалкоўнік Дзенісенка — настаўнік Юрыя Гагарына ў лётнай школе. Бываюць пісьменнікі, артысты і кампазітары.

У самім Гомелі ў мяне ёсць добрыя сябры — літгурткоўцы чацвёртай школы. Яшчэ ўвосень яны запрасілі мяне ў госці. Тады яны прапавалі над сваёй камедыяй «Сэрца заўсёды злева». Цяпер я трапіў на яе прэм'еру. Прасторная актавая зала новай школы была перапоўнена вучнямі старэйшых класаў суседніх школ.

Радасна было глядзець, як хваліліся за сваіх сяброў завадатары гуртка і аўтары

камедыі Паліна Бярозава і Люда Бамштэйн, як упэўнена і артыстычна вяла п'есу Святлана Кандраценка. А кіраўнік гуртка, Кажамякін Цярэнцій Пракопавіч, не нахваліцца сваімі артыстамі:

— Яны ў мяне малайцы, усё робяць самі. А колькі ў іх радасці, задору! Проста сам пры іх маладзееш.

Бурныя воплескі ўсхваляванай залы былі заслужанай ўзнагародай гурткоўцам за іх паўгадавую работу.

А ў той час, як мы глядзелі спектакль, у спартыўнай зале ішла напружаная барацьба паміж баскетбалістамі чацвёртай школы і дужэйшай камандай школьнага раёна. Гаспадары перамаглі чэмпіёнаў. Вучні чацвёртай школы гушкуюць пераможцаў. З папрокам глядзіць на сваіх «мазіл» рэбяты з пераможнай каманды. Але васьм зайграла музыка, Дружна закружыліся ў парах пераможцы і перможаныя.

Так вучацца, працуюць і веселяцца нашы дзеці.

Міхась СКРЫПКА.

ВЕСТКІ З ЛЕПЕЛЬШЧЫНЫ

«ПАУЛІНКА» НА СЦЭНЕ
ДОМА КУЛЬТУРЫ

Глядзельная зала Лепельскага дома культуры перапоўнена. На сцэне — «Паўлінка» Янкі Купалы. Пастаноўна ажыццэўлена Беларускай дзяржаўным ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга акадэмічным тэатрам імя Янкі Купалы. Рэжысёр спектакля — заслужаны дзеяч мастацтва БССР Л. М. Літвінаў. Музыкальнае афармленне народнага артыста СССР М. К. Цікоцкага. Нядаўна лепельчане глядзелі спектакль «Родная маці» ў пастаноўцы Дзяржаўнага тэатра імя Януба Коласа. У апошні час тут пабывалі многія творчыя

калентывы з Мінска, Магілева і іншых гарадоў.

БАЛЕТНАЯ СТУДЫЯ

На станцыі Заслонава працуе балетная студыя. У дзвюх групах займаецца больш ста дзяцей. Кіруе студыяй Ала Чыгрынец.

Гаварыць аб поспехах яшчэ, вядома, рана, — расказвае Ала Рыгораўна, — але нямала ўжо зроблена. Нядаўна нашы выхаванцы паказалі глядачам некалькі масавых танцаў. Водгукі добрыя.

МУЗЫЧНЫ КОНКУРС

У зале цішыня. Позіркні накіраваны на сцэну, дзе юныя му-

СЯРОД ДОБРЫХ ЛЮДЗЕЙ

(Пачатак на 4—5 стар.)

кватэру, дзе жыў з сынам Валодзем. Ён ажаніўся, жонка яго добрая жанчына. Маю ўжо і ўнукаў.

У красавіку 1964 года я зноў па камандзіроўцы газеты «Голас Радзімы» прыехаў у Слонім, і захацелася даведацца, як жыве Кацярына Мікалаеўна. Накіраваўся да яе. Але яе не спаткаў. Яе суседка Анастасія Юр'еўна Смяткоўская расказала, што сын Кацярыны жыве ў добрай кватэры, мае дачушкі Людэчку і сына Сашу. Шчырым словам успамінае гэтая сям'я добрую жанчыну, якая замяніла Валодзю родную маці.

— А я таксама выратавала дзяўчынку. — сказала

Смяткоўская. — Калі ў 1941 годзе гітлераўцы напалі на нас, я жыла на вуліцы Ражанскай. Адзін за адным імчаліся танкі з чорнымі крыжамі. Па Зельвенскай шашы ішла маленькая дзяўчынка, якая ад голаду і стомы ўпала. Фашыст накіраваў танк, каб задавіць дзіця. Але аднекуль падскочыў другі немец, схопіў дзяўчынку і пасадзіў да сябе ў танк. Я стаяла на вуліцы, калі гэты танк спыніўся каля мяне. Немец выйшаў, трымаючы на руках прыгожую дзяўчынку, падышоў да мяне.

— Мутэр! Гэта рускае дзіця! Вазьмі!

Я ўзяла дзяўчынку і панесла дахаты. Маю сваіх двое, няхай будзе і трэцяе. Назаўтра немец прынес дзяў-

чынку бутэрброды з маслам, павідлам і каўбасой.

Я спытала немца:

— Хто вы?

Той махнуў рукой.

— Гэта не важна. Я не думаю так, як яны. Я...

Ён не сказаў, хто ён, і дадаў...

— Мяне завуць Юган, — і пайшоў.

Два тыдні я даглядала дзіця, пакуль яно ачуыла і патрапіла само хадзіць. Дзяўчынка была надзвычай прыгожая, беленькая, з блакітнымі вачамі. Яна ведала сваё імя, прозвішча, імёны сваіх бацькоў, адкуль яна, колькі мае гадоў. Гэта была Тамара Іванова, 3 гадоў і 7 месяцаў. Памятае, што ехалі поездам, але немцы стралялі, і яна згубіла сваю маму.

Пражыла ў мяне Томачка чатыры месяцы. Адшукалася яе маці. Яна не ведала, як дзякаваць за выратаванне дзяўчынкі. Пасля забрала Тамару і накіравалася ў Мінск, да родных.

Праз нейкі час дайшлі да нас чуткі, што бацьку і маці Томы фашысты расстралілі. І больш я нічога не ведаю пра Тому, ці жывая яна і што з ёю.

— Я жыву ў Мінску і паспрабую адшукаць Тому, — абяцаў я.

Вярнуўшыся ў Мінск, адразу ж накіраваўся я ў адраснае бюро. Праз некалькі мінут супрацоўніца бюро паведаміла:

— Знайшла. Вось адрас Тамары Івановай.

На другі дзень я быў ужо на Усходнім завулку, дом № 117, кв. 1. На ганку стаяла жанчына, якая аказалася маці Тамары.

— Вы жывая? — усклікнуў я.

— Як бачыце.

Даведаўшыся, хто я і што быў у Слоніме ў Смяткоўскай, Анна Васільеўна запрасіла мяне ў пакой і васьм што расказала:

— Мой муж быў ваенным. Мы жылі ў Замброве. Калі пачалася вайна, я з дзвюма маленькімі дочкамі Томай і Святланай (першай было 3 гады 7 месяцаў, другой — 6 месяцаў) ішлі на ўсход. Потым селі ў цягнік. Каля мястэчка Зельва на Слонімшчыне фашысцы са-

ЯШЧЭ АДЗІН КРОК АД ГРАНІ ВАЙНЫ

Заява Старшыні Савета Міністраў СССР М. С. ХРУШЧОВА

У апошні час у выніку актыўных, настойлівых намаганняў усіх міралюбівых дзяржаў і народаў дасягнута некаторае змякчэнне міжнароднай напружанасці. Можна з поўнай упэўненасцю сказаць, што вялікую ролю ў гэтых адносінах адыграла заключэнне Дагавору аб забароне выпрабаванняў ядзернай зброі ў атмасферы, у касмічнай прасторы і пад вадай — першага ў гісторыі пагаднення, накіраванага на тое, каб спыніць далейшае павелічэнне гонкі ядзерных узбраенняў.

Народы з вялікім задавальненнем сустралі таксама дасягненне дагаворанасці паміж СССР і ЗША, змацаванай рэзалюцыяй Генеральнай Асамблеі ААН, аб нявывадзе на арбіту аб'ектаў з ядзернай зброй. Савецкі Саюз, ЗША і шэраг іншых дзяржаў прынялі захады да некаторага скарачэння сваіх ваенных бюджэтаў на 1964 год.

Усё гэта садзейнічала пэўнаму ўмацаванню давер'я ў адносінах паміж дзяржавамі і стварэнню больш дабратворных абставін для прыняцця далейшых мер, якія вялі б да скарачэння гонкі ўзбраенняў, да вырашэння галоўнай праблемы — праблемы раззбраення.

Выступаючы за хутэйшае вырашэнне праблемы раззбраення, за ажыццяўленне дзейных крокаў да спынення гонкі ўзбраенняў, асабліва ядзерных, Савецкі ўрад імкнецца выкарыстаць усялякую магчымасць для дасягнення ў міжнародных справах узамараўлення з іншымі дзяржавамі ў адносінах неабходнасці пазбегнуць ядзернай вайны.

Ад імя Савецкага ўрада я хачу заявіць, што цяпер магчымасць да паліпашэння такога ўзаемараўлення ўзнікла ў сувязі з пытаннем аб вытворчасці расщчэпляючыхся матэрыялаў для ядзернай зброі.

Вядома, што зыходнымі матэрыяламі для вырабу

ядзернай зброі з'яўляюцца плутоній і уран-235. Гэта ў нетрах іх атамаў і ўзнікаюць ланцуговыя рэакцыі, у выніку якіх адбываюцца спусташальныя ядзерныя выбухі. На працягу ўжо многіх год ядзерныя дзяржавы няспынна нарошчваюць свае запасы плутонія і урану-235, саборнічаючы ў тым, у каго больш гэтых матэрыялаў для ядзернай зброі, і ідучы пры гэтым на вельмі і вельмі значныя расходы, паколькі вытворчасць плутонія і урану-235 ажыццяўляецца на аснове складаных тэхналагічных працэсаў, патрабуе дарагога абсталявання і вялікіх затрат энергіі.

Гонка ядзерных узбраенняў, саборніцтва ядзерных дзяржаў у накапленні запасаў расщчэпляючыхся матэрыялаў былі распачаты не па ініцыятыве Савецкага Саюза. Не мы першымі ўключылі ў ваенныя арсеналы гэту страшэнную зброю масавага знішчэння. Але мы павінны працягнуць клопаты аб забеспячэнні бяспекі нашай краіны і ўсіх сацыялістычных краін і рабіць гэта ў тых маштабах, якіх патрабуюць абставіны.

Цяпер настала такі момант, калі з'явілася магчымасць прыняць захады да скарачэння вытворчасці расщчэпляючыхся матэрыялаў для ваенных мэт. Савецкі ўрад разгледзеў пытанне аб тым, у якіх межах пры цяперашніх суадносінах ядзернай магутнасці на сусветнай арэне наша краіна можа пайсці ў гэтым напрамку, ні ў якой меры не аслабляючы пры гэтым абароназдольнасці Савецкага Саюза і трываласці ракетна-ядзернага шчыта, які надзейна забяспечвае бяспеку ўсіх краін сацыялістычнай сям'і.

Старанна ўзважыўшы ўсе даныя, якія адносяцца да ядзерных патэнцыялаў Савецкага Саюза, з аднаго боку, і ядзерных дзяржаў — удзельніц НАТА,

с другога, прааналізаваўшы ўсе абставіны справы, Савецкі ўрад прыняў наступнае рашэнне:

1. Ужо ў цяперашні час спыніць будаўніцтва двух новых буйных атамных рэактараў на вытворчасці плутонія.

2. На працягу бліжэйшых некалькіх год грунтоўна скараціць вытворчасць урану-235 для ядзернай зброі.

3. Адпаведна накіроўваць больш расщчэпляючыхся матэрыялаў для выкарыстання ў мірных мэтах — у атамных электрастанцыях, у прамысловасці, сельскай гаспадарцы, у медыцыне, у ажыццяўленні буйных навукова-тэхнічных праектаў, у тым ліку ў галіне апрацоўвання марской вады.

Прэзідэнт ЗША Л. Джонсан і прэм'ер-міністр Вялікабрытаніі А. Дуглас-Х'юм паведамілі мне, што яны выступілі з заявамі аб тых практычных мерах у галіне скарачэння вытворчасці расщчэпляючыхся матэрыялаў для ваенных мэт, якія будуць прыняты адпаведна ЗША і Вялікабрытаніяй.

Мы ўпэўнены ў тым, што гэтыя новыя крокі, хоць ён яшчэ і не ўяўляе сабой фактычнага раззбраення, будзе расцэнены народамі, як працяг курсу, узятага пры заключэнні Дагавору аб забароне выпрабаванняў ядзернай зброі, і будзе садзейнічаць далейшаму аздаравленню міжнароднага становішча. Але трэба ісці далей. Па глыбокаму перакананню Савецкага ўрада неабходна памножыць намаганні ў пошуках рашэння асноўных пытанняў раззбраення, у прыняцці ўсё больш і больш дзейных мер умацавання ўсеагульнага міру. Гэтага патрабуюць жыццёвыя інтарэсы ўсіх дзяржаў, усіх народаў. Савецкі ўрад гатовы да таго, каб у згодзе з іншымі краінамі пайсці на такія далейшыя крокі.

СУПРАЦОУНІЦТВА КРАІН-ЧЛЕНАУ СЭУ

У Празе адбылося чарговае пасяджэнне Цэнтральнага дыспетчарскага ўпраўлення аб'яднанай энергасістэмы сацыялістычных краін. Спецыялісты Балгарыі, Венгрыі, ГДР, Польшчы, Румыніі, СССР і ЧССР абмяркоўвалі меры па далейшаму павышэнню якасці работ аб'яднанай энергасістэмы. Упраўленне адобрыла рэжымы работ энергасістэмы.

«НЕ!»—АМЕРЫКАНСКАМУ ФЛОТУ»

Усеіндыскі савет міру апублікаваў заяву, у якой рашуча асуджае намер урада ЗША накіраваць 7-мы амерыканскі флот у Індыйскі акіян. Усеіндыскі савет міру далучаецца да ўсіх арганізацый і народаў, якія выказалі свае адмоўныя адносіны да амерыканскага плана, гаворыцца ў заяве. «Індыйскі акіян заўсёды павінен быць зонай міру, раёнам няўдзелу ў блоках, свабодным ад пагрозы атамнай вайны і ад усіх бед халоднай вайны».

ЧЭХАСЛАВАЦКІЯ ПАДАРОЖНІКІ У СССР

Чэхаславацкія інжынеры Ірны Ганзелка і Міраслаў Зікмунд, якія падарожнічаюць па Якуціі, прыбылі ў горад Цісі (недалёка ад вусця Лены). Нясомныя падарожнікі павявалі ў горадзе Алдане, у «сталіцы якуціі алмазаў» — горадзе Мірным, на будаўніцтве электрастанцыі на рацэ Вілюй.

МАЛЁТЫ РАЗБАМБІЛІ НАШ ЦЯГНІК

Я з Томай на руках здолела ўцячы ў лес. Пасля налёту пакінула Томачку ў лесе і наказала, каб чакала мяне. Сама ж я пайшла да вагона, які ўцялеў, выцягнула праз акно Святлану і вярнулася ў лес. Але маёй Томачкі не было там. Так я згубіла яе. Дабраўшыся да Мінска, я аднесла Святлану да сваёй бабулі ў вёску Камкі, а сама пайшла на пошукі Тома.

Вярнуўшыся ў Мінск са старэйшай дачкой, я даведалася, што маленькую Святлану фашысты забілі выстралам у галоўку. Нейкі вырадак-зраднік паказаў, што гэта дачка савецкага афіцэра. Фашысты шукалі і мяне, а не знайшоўшы, васьм гэтак адпомсцілі нам.

Анна Васільеўна паказала мне некалькі фатаграфій То-

Н ЯДАУНА мне трапіла брашура Б. Курагі-Скрагі «Восем год у нацыяналістычным балоце». Яна нагадала мне тыя страшныя гады, калі нямецкія фашысты тапталі нашу зямлю, здэкавалі над савецкімі людзьмі.

У сваёй брашуры Б. Курага-Скрага расказвае аб заўзятых ворагах беларускага народа, такіх як Рагуля, Сіповіч, Жук-Грышкевіч, Навара, Варва і іншыя, якія ў гады вайны былі актыўнымі прыслужнікамі нямецкіх захопнікаў. Да гэтага спісу можна было б дадаваць Ільшэвіча і Тамашчыка. Маё жыццё ў гады вайны пераплалася з імёнамі гэтых вылюдкаў.

Нарадзіўся я на Міншчыне ў Халопеніцкім раёне. У 1940 годзе бацькі пераехалі ў Гродна. Я вучыўся ў Віцебскім мастацкім вучылішчы. Летам 1941 года прыехаў да бацькоў, дзе мяне і застала вайна. У акупіраваным немцамі Гродна з 1941 па 1943 гады я працаваў грузчыкам на чыгуначнай станцыі.

У той час газета «Новы шлях» пачала прапагандаваць

нацыяналістычную ідэалогію. Газета выдавалася ў Беластоку так званым «Беларускім аб'яднаннем», якім кіравалі нацыяналісты Ільшэвіч і Тамашчык. Яны прапагандавалі ідэю стварэння «самастойнай» беларускай дзяржавы пад пратэктаратам немцаў, заклікалі беларусаў, асабліва моладзь, служыць акупантам, весці барацьбу з партызанамі.

Адурманены прапагандай, я пайшоў на службу ў атрад «Шуцманшафт», створаны па ініцыятыве тых жа Ільшэвіча і Тамашчыка. Я не ведаў у той час, што «Беларускае аб'яднанне» было створана немцамі з мэтай адрыну беларусаў ад Радзімы, выхавання беларускай моладзі ў духу непрымірнай варажасці да рускіх, палякаў, яўрэяў.

Восенню 1943 года нас сабралі ў гестапа. Першым выступіў афіцэр у нямецкай форме, аб якім гаварылі, што ён беларус. Затым слова ўзяў Тамашчык, які з'яўляўся намеснікам старшын аб'яднання. У сваіх прамовах яны заклікалі нас ісці на службу да немцаў, весці барацьбу з Чырвонай Арміяй і беларускімі партызанамі пад ло-

УСПЛЫЛІ ЎСПАМІНЫ

зунгам «За свабодную Беларусь!».

Хутка мы былі залічаны на службу шуцманамі і адпраўлены ў Беласток. Тут прынялі прысягу. Узначаліў атрад карнік Іван Гелда. Найбліжэйшымі яго памочнікамі былі Сяргей Матысік і Уладзімір Васілюк.

У атрада «Шуцманшафт» былі розныя функцыі. Мы ахоўвалі службовы корпус, следчую турму, склады зброі і іншыя памышчаныя гестапа беларускай акругі. Ахоўвалі кватэры гестапаўцаў і кватэру шэфа гестапа Цымермана. Канваіравалі ў турму і канцэнтрацыйныя лагеры савецкіх грамадзян. Выязджалі на масавы арышт жыхароўскіх Баяры. Арыштавалі тады некалькі соцень чалавек. Пазней атрад выязджаў у пасёлак Старасельцы пад Беластокам, дзе праводзіліся пага-

лоўныя вобыскі ў рабочых чыгуначных майстэрнях. Арыштавалі звыш ста чалавек за сабатаж, накіраваны супраць акупантаў.

Пад непасрэдным кіраўніцтвам шэфа гестапа Цымермана было ліквідавана Беластоцкае гета. Як цяпер, памятаю гэты страшны дзень. Шуцман з гестапаўцамі і іншымі карнікамі ўрываўся ў дамы, хапалі людзей, а затым гналі іх да чыгуначнай станцыі. Адсюль дзяжу шлях у канцлагеры Любліна і Штуртгофа. Усяго такім чынам у момант ліквідацыі гета з Беластоку было вывезена да 40 тысяч чалавек.

Пасля ліквідацыі гета атрад шуцманаў разам з немцамі наладзіў пошукі і арышты членаў яўрэйскіх сем'яў, якім удалося схавацца ў горадзе. Калі такіх знаходзілі, іх расстрэльвалі. Атрад неаднаразова выязджаў на аперацыю супраць партызан.

Тамашчыка я добра запамінуў з першай нашай сустрэчы. І потым мне часта даводзілася бачыць яго, калі ён заходзіў да шэфа гестапа Цымермана. Лічылі, што ён тайны агент гестапа і прыносіць Цымерману патрэбныя яму даведкі.

Я мастак па прафесіі, і мне часам даводзілася выконваць асобныя даручэнні кіраўнікоў «Беларускага аб'яднання». Члены аб'яднання распаўсюджвалі антысавецкую літаратуру, выпускалі заклікі, накіраваныя супраць Савецкага Саюза.

Значную ролю ў прафашысцкай апрацоўцы беларускага насельніцтва адыгрывала газета «Новы шлях». Рэдактарам яе быў Ільшэвіч, намеснікам — Тамашчык. Актыўны ўзел у выпуску газеты прымалі Маісей Седняў, Агурэц і іншыя так званыя ўласныя карэспандэнты.

Калі пад ударамі наступных часцей Савецкай Арміі ў Беластоку ўзнікла паніка, я ўцёк з гэтага асінага гнязда. З'явіўся з павіннай у органы Савецкай улады і сумленна расказаў аб сабе. За свае ўчынкі я атрымаў справядлівае пакаранне. Цяпер жыву ў Гродна і працую па спецыяльнасці.

А. МАЦКЕВІЧ.

Тамара ІВАНОВА.

мы. Яна працуе цяпер у «Белдзяржпраекце» і сёлета ў чэрвені будзе абараняць дыплом архітэктара.

На вуліцы Карла Маркса ў «Белдзяржпраекце» і спаткаў Тамару.

— Мне мама казала, што вы былі ў нас учора. Шчыра дзякую за тое, што вы дапамаглі нам адшукаць маю выратавальніцу Смяткоўскую, дзякую за яе адрас. Пасля абароны дыплама летам я абавязкова паеду ў

Пятрусь БРОУКА АДШЧАПЕНЦАМ

З такімі не хацеў бы стрэцца,
Яны далей мне за чужых,
Не разумею адшчапенцаў—
І што замест сэрца ў іх?

Жыццю свайму паставіць
кропку,
Залезці за чужацкі плот,
Змяніць на панскі атопкі
Свой змайстраваны ладна бот.

Слонім, каб сустрэцца з Анастасіяй Юр'еўнай.
У той жа дзень я выслаў ліст у Слонім да Анастасіі Юр'еўны Смяткоўскай і васьм які адказ атрымаў ад яе:

Прад кім яны пагнулі шыі,
Сябе прадаўшы і дзяцей?
Няўжо ім злітыя памы
За ежу простую смачней?

«Сардэчна, сардэчна дзякую вам за ліст, у якім вы паведамілі, што Томачка жыва і здарова.

Хіба ж яны маглі забыцца,
Зусім адмовіцца змагі
Тае зямлі, тае крыніцы,
Што нас на ногі узнялі?

Вялікая Айчынная вайна столькі прынесла слёз, проста цяжка ўспомніць. Калі я глядзеў кінафільм «Сярод добрых людзей», я плакала і думала: няўжо я не сустрэну і не знайду тую дзяўчынку Тамару, і васьм якая радасць!»

Забываць матчынае мовы,
Пакінуць свой бацькоўскі дом
І той лісток, малы, кляновы,
Цябе будзіў што пад акном.

Так, Вялікая Айчынная вайна паказала духоўную сілу савецкага чалавека. З любоўю ўспамінае наш савецкі народ добрых людзей і ганьбай кліяміць здраднікам-злачынцаў.

Пакінуць песні, вечарынкi,
Дзе ноч гармонік не маўчыць,
Пакінуць ветку, дзе расінка,
Нібы слязінка, зіхаціць.

Сяргей НОВІК-ПЯЮН.

Якім жа трэба стаць паганым,
Каб кінуць родны каравай...
Вам рай заморскі абяцаны...
Няма яго, а дома—рай!

Галасы маладых

А. КОБЕЦ-
ФІЛІМОНАВА.

Любімыя ноты

Дзяўчынка іграла на раялі. Яе пальчыкі шпарка бегалі па клавішах. Нот набралася многа-многа! Стала ім цесна. Яны звонкімі гаршынамі рассыпаліся па падлозе, пакаціліся на расчынены балон, а з балона — на тратуар.

УЦЯКАЧ

У хату суседкі цёткі Марусі ўбег Андрэйка і нінуўся за перагародку.
— Чаго ты хаваешся? — запытала тая.
— Цішэй ты! — крыкнуў хлопчык. — За мною гоніцца бабуля.
— А што ж ты дрэннае зрабіў?
— Нічога. — адказаў Андрэйка і растлумачыў: — Яна збіраецца мяне карміць, а я яшчэ не хачу.

У ВЕТРАНЫ ДЗЕНЬ

Чатырохгадовы Юрка стаў прасіцца, наб матуля пусціла яго пагуляць. На двары якраз дзьмуў халодны вецер. Маці падала сына да айна і гаворыць:
— Паглядзі, Юрачка, які моцны вецер, як ён круціць! Юрка глянуў у акно і сур'ёзна прамовіў:
— А ты, мама, вазьмі вярочку і прывяжы яго.

ЯК ПРАВІЛЬНА ГАВАРЫЦЬ

На кухні бабуля разлівала ў талеркі халадзец. Да яе падыйшоў Толькі і спытаў, што яна робіць.
— Халадзец разліваю, — адказала бабуля.
Унук уважліва паглядзеў на бабулю, потым на талеркі, падумаў і кажа:
— Бабуля, ты няправільна гаворыш.
— Чаму няправільна? А як трэба гаварыць?
— Наліваю халадзец. Ты ж наліваеш яго, а не разліваеш. Разліваюць толькі малыя.

На выстаўку ў Італію

Беларускае таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі накіравала ў італьянскі горад Балонья выстаўку дзіцячых малюнкаў. На ёй прадстаўлены малюнкi і гравюры найбольш таленавітых дзяцей з розных гарадоў і вёсак рэспублікі.

Музей у вёсцы Рудаўка

СЛОНІМ. У памяшканні Рудаўскай школы адкрыўся гісторыка-рэвалюцыйны музей на грамадскіх асновах. У яго матэрыялах шырока адлюстраваны перыяд падпольнай барацьбы членаў КПЗВ і камсамолу Заходняй Беларусі супраць пілсудчыны. Вялікі раздзел прысвечан актыўнаму ўдзелу мясцовага насельніцтва ў партызанскім руху ў час Вялікай Айчыннай вайны. Значную цікавасць маюць экспанаты, якія расказваюць пра пазта-рэвалюцыянера Валянціна Таўлая, ураджэнца сяла Рудаўка.

У Камітэце па Ленінскіх прэміях

Камітэт па Ленінскіх прэміях у галіне навукі і тэхнікі пры Савеце Міністраў СССР пастанавіў прысудзіць Ленінскія прэміі 1964 года за найбольш выдатныя работы ў галіне навукі і тэхнікі.

У галіне літаратуры і мастацтва прэміі прысуджаны:

1. Ганчару Аляксандру Цярэнцьевічу—за раман «Тронка».
2. Пяскову Васілю Міхайлавічу—за кнігу «Крокі па расе».
3. Дайнеку Аляксандру Аляксандравічу—за комплекс мазачных работ: «Чырвонагвардзец», «Даярка», «Добрая раніца», «Хакіёсты».
4. Плісецкай Маі Міхайлаўне—за выкананне ролей у балетах савецкага і класічнага рэпертуару на сцэне дзяржаўнага акадэмічнага Вялікага тэатра Саюза ССР.
5. Растроповічу Мсціславу Леапольдавічу—за канцэртна-выканаўчую дзейнасць (праграмы 1961—1963 гг.).
6. Чаркасаву Мікалаю Канстанцінавічу—за выкананне ролі Дронава ў мастацкім фільме «Усе застаецца людзям».

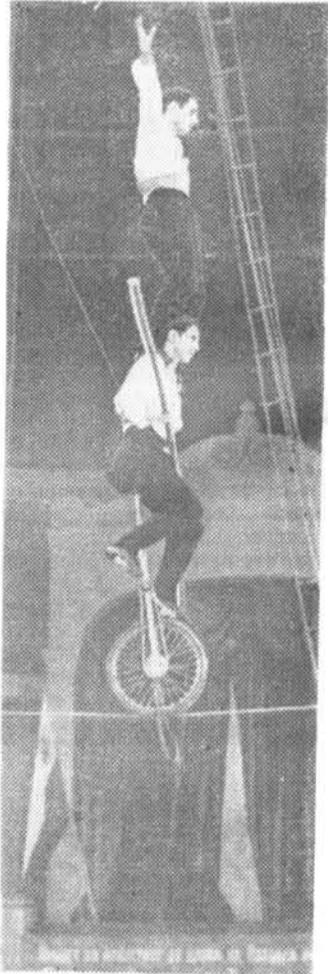
КАНЦЭРТЫ СЯБРОЎ

У Мінскім цырку праходзіць гастролі артыстаў Баларыі. Цікавая і разнастайная праграма балгарскага калектыву. Пад купалам цырка паказваюць сваё майстэрства ветэраны гімнасты Рэна і Элі Райновы, Марыя Халаджова, зквілібрыстка на канале Нэдзі Табакова, клоуны Бабча, Кока і Элена Паранова. На здзімжувачы бачыце вельміпрыгожы-балетансэраў на канале Кандові.

Чайкоўскага і украінскія народныя песні.

Салісты балета выканалі танцы з балетаў Чайкоўскага, Гуно, Мінкуса, кубінскі народны танец і іншыя нумары.

Фота і тэкет Ул. КРУКА.

Некалькі разоў наведзіў Мінск ансамбль народнага танца «Жок» Малдаўскай ССР. Днямі гэты вядомы калектыв зной паказваў сваё майстэрства глядачам беларускай сталіцы. У праграме ансамбля — малдаўскія танцы, танцы народнай рэспублікі і краін народнай дэмакратыі.

Днямі на сцэне Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага тэатра оперы і балета адбыліся канцэрты салістаў Кіеўскага акадэмічнага тэатра оперы і балета імя Т. Р. Шаўчэнкі.

Салісты оперы выканалі творы кампазітараў Пакраса, Рахманінава, Мусаргскага, Гулак-Артамоўскага, Барадзіна.

СУПРАЦЬ ГРАДУ ГАРМАТЫ

Спятконы летні дзень. У небе амаль нерухома застылі вясоня кучаравыя воблакі. Але вольны быццам сабраліся разам і пасунуліся, закрываючы сонца шырай градою.

З трывогай углядаюцца ў не людзі. Што нясуць з сабою гэтыя пачарнелыя хмары? Дождж, які напойць зямлю, ці град, што пав'е, паламае, пагубіць плён працы і надзею людскую. Як абараніць ад гэтай бяды палі, сады, вінаграднікі? І вольны вучоныя перамаглі стыхію.

Пяцьдзесят тысяч гектараў—такую плошчу пасаваў збераглі ў мінулым годзе геофізікі Нальчынскага высанагорнага інстытута. Ні разу за ўсе лета не выпаў град, там, дзе яны правяралі новы спосаб барацьбы з градам.

Як толькі з'яўлялася градавае воблака, у паветра ўздымаўся самалёт. Гучаў стрэл, і гармата з самалёта пасылала ў сярэдзіну воблака снарад, зараджаны спецыяльнымі хімічнымі рэантывамі. Снарад узрываўся, рассейваючы рэантывы, і шызае воблака на вачах асядала, рассейвалася. Замест граду на зямлю выпадаў дождж.

Цяпер нальчыскія геофізікі перадаюць свой вопыт спецыялістам тых рэспублік, дзе град прыносіць асабліва вялікія страты.

А. ЧАРКАСАУ.

КЛІКУШЫ

Страшная гармата, пры дапамозе якой Гітлер меў намер расправіцца з ленінізмам, важыла 1350 тон. Яна страляла снарадамі ў сем тон. Гармата і яе лафет разбіраліся на часткі і перавозіліся ў разабраным выглядзе.

У той час Севастопаль геранічна абараняўся. Гітлер вырашыў накіраваць сваю звышмагутную гармату туды.

Для «Доры» гітлераўскія ваякі ў Крыме падрыхтавалі пазіцыі. На гэту справу былі кінуты тысячы ваенных сапёраў. Ім на дапамогу гітлераўцы сагналі 1 500 мясцовых жыхароў. Лафет гарматы стаяў на чатырох паралельна выгнутых чыгуначных пуцях. Над зборкай і абслугоўваннем «Доры» працавала ўвогуле чатыры тысячы чалавек.

Гармата выпаліла. Адзін снарад яе, напрыклад, прабіў у скале калодзеж глыбінёй 30 метраў, разарваўся там, утварыўшы пачору з дыяметрам 4 метры...

Гэта, так скажаць, некаторыя даныя аб гармаце. А вынік — вядомы. «Дора» не расстраліла справу Леніна. Яна не спалохала абаронцаў Севастопалю, Ленінграда, Волгаграда і ўсёй Савецкай краіны. З імем Леніна яны ішлі ў бой і, у канчатковым выніку, перамаглі.

Славутая «Дора» ператварылася ў груды металу. Натхніцель яе стварэння Адольф Гітлер ператварыўся ў прах, а справа Леніна жыве. Сёння яна ажыццяўляецца і ў дэмакратычным Берліне.

А вось другі факт... Напярэдадні новага 1964 года рэдакцыя «Соціалістычнага вестніка» з жалем паведалі аб сваім уласным скананні. Сорок тры гады гэты рэакцыйны эмігранцкі часопіс абьяргаў ленінізм і, нарэшце, сканаў.

Прычына? Можна ў выдаўцоў не стала сродкаў? О, не, аказаецца «былі сродкі», — чытаем у заметках, у якой рэдакцыя паведамляе аб спыненні выхаду часопіса. «Але законы біялогіі няёмальныя. Галды ўходзяць і вырываюць з нашых радоў аднаго за другім... На прыток новых сіл цяжка разлічваць... Наша маладое пакаленне, адарванае ад рускай глебы, або ўходзіць у прафесіянальнае жыццё, або ў грамадскае жыццё краіны, у якіх яно вырастае...». Словам, не запаліла яго антысавецкая ідэя.

Рэдакцыя часопіса спрабавала прыцягнуць наёмных пісак, але і тут пацярпела фіяска.

«Прыцягваць да ўдзелу ў часопісе, як гэта ўжо рабілася ў апошні час, з асяроддзя блізкіх нам ідэяна маладых еўрапейскіх і амерыканскіх публіцыстаў... таксама няма карысці, бо гэтыя людзі знаходзяцца ў настрой расчаравання і пасіўнасці».

Сітуацыя сапраўды цяжкая. У эмігранцкім асяроддзі няма аднадумцаў. Ідэі адшчапенцаў не запальваюць іх. Вельмі патрапанія яны і мізэрныя.

А Ленін жа доўгі час жыў у эміграцыі. Там запаліў «Іскру». Яна не пагасла, хоць і была адарвана ад радзімы. З «Іскры» разгарэлася полымя. Яно гарыць усё ярчэй і ярчэй. Ідэі Леніна жывуць і перамагаюць. Іх ажыццяўляюць у многіх краінах амаль усіх кантынентаў свету. Нават ля самой цвярдзіні капіталізму — ЗША на востраве Свабоды ажыццяўляюцца неўміруючыя ідэі Леніна.

Дык хто ж адрахаў, панове?

Ці варта аб гэтым пытацца ў жывых трупаў з рэакцыйных эмігранцкіх выданняў?

П. ЛЕАНІДАУ.

Аблыселыя клікушы з розных эмігранцкіх рэакцыйных друкаваных выданняў, шамкаючы бяззубымі ратамі, сцвярджаюць: «Ленінізм адрахаўся», «Спакус камунізма прайшоў» і г. д. і да т. п. А факты ж, факты дзе? Яны сведчаць аб іншым. Возьмем пару з іх.

...Жыў-быў некалі канцлер трэцяга райха Адольф Гітлер. Даведаўся ён нека, што ў 1918 годзе тэарэтыка Дора Каплан страляла ў Леніна...

— Я расстралю яго справу! — усклікнуў фіюрэр і выклікаў да сябе караля сталі Крупа.

Буйны фабрыкант з'явіўся ў канцэлярыю:

— Я слухаю вас, мой фіюрэр.

— Зрабі мне, калі ласка, звышмагутную гармату. Я хачу разбурыць справу Леніна. Новая гармата павінна зацямніць у памяці нашчадкаў тую вялікую «Берту», якая ў канцы першай сусветнай вайны страляла па Парыжы на адлегласці больш чым сто вёрст.

Буйному капіталісту вельмі спадабалася такая ідэя. Але ён ні стараўся, звышгармата не была гатова да дня нападу Гітлера на Савецкую краіну. Гітлер спышаўся. Ён наклаў спачатку танкі і самалёты, а гіганцкай гарматай вырашыў завяршыць пачатую справу. Але атрымаўшы па шы пад Масквой, ашалеў:

— Дзе ж гармата, чорт пабыры!

— Канчаем, мой фіюрэр. Вельмі ўжо яна вялікая...

Да пачатку 1942 года звышмагутная гармата, нарэшце, была гатова. Яе назвалі «Дора».

— Цяпер я з імі, нарэшце, пакончу, — пацэраў рукі звар'яцелы фіюрэр.

— Здаецца, я сеў не ў тую ступень.

Габрыэль ЛАУБ

АФАРЫЗМЫ

Геній — гэта чалавек, які апрача таленту мае настойлівасць чалавека, у якога таленту няма.

Не ведаю, ці ўдасца калі-небудзь змяніць гэты асноўны падыход да эстэтычнай ацэнкі: «Прыгожае тое, што мне падабаецца». Аднак можна змяніць узровень тых, хто дае тая ацэнкі.

РЕДАКЦЫЯНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС
Мінск, Ленінскі праспект, 77,
Дом друку.
Рэдакцыя газеты
«Голас Радзімы».